

T.C
ONDOKUZMAYIS ÜNİVERSİTESİ
SAGLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR
ANABİLİM DALI

**ÖĞRENCİLERİN BEDEN EĞİTİMİ DERSİNE VE DERS DIŞI
ETKİNLİKLERE YÖNELİK TUTUMLARINDA BEDEN
EĞİTİMİ ÖĞRETMENLERİNİN ROLÜ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Aycen AYBEK

Samsun
Temmuz-2007

T.C
ONDOKUZMAYIS ÜNİVERSİTESİ
SAGLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR
ANABİLİM DALI

**ÖĞRENCİLERİN BEDEN EĞİTİMİ DERSİNE VE DERS DIŞI
ETKİNLİKLERE YÖNELİK TUTUMLARINDA BEDEN
EĞİTİMİ ÖĞRETMENLERİNİN ROLÜ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Aycen AYBEK

Danışman: Prof. Dr. Osman İMAMOĞLU

Samsun
Temmuz-2007

**T.C.
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

Bu çalışma jürimiz tarafından Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı programında
Yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan :Prof.Dr. Atilla TEKAT,Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Üye :Prof.Dr. Ferhan CANTÜRK,Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Üye :Prof.Dr. Osman İMAMOĞLU,Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Bu tez, Enstitü Yönetim Kurul'unca belirlenen yukarıdaki jüri üyeleri tarafından uygun görülmüştür.

Prof.Dr.Süleyman ÇELİK
Enstitü Müdürü

TEŞEKKÜR

Yaptığım Yüksek Lisans çalışmasında , yardımlarını esirgemeyen danışmanım;
Prof. Dr.Osman İMAMOĞLU'na ;
Doç. Dr. Mustafa BALOĞLU 'na
Yrd. Doç. Dr. İlker ETİKAN'a
Yrd. Doç. Dr. Yavuz Selim AĞAOĞLU'na ve
Yrd. Doç. Dr. Erkut TUTKUN'a teşekkür ederim.

ÖZET

ÖĞRENCİLERİN BEDEN EĞİTİMİ DERSİNE VE DERS DIŞI ETKİNLİKLERE YÖNELİK TUTUMLARINDA BEDEN EĞİTİMİ ÖĞRETMENİNİN ROLÜ

Aycen AYBEK, Yüksek Lisans Tezi

Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Ağustos 2007

Araştırmanın amacı; Türk Milli Eğitimindeki ortaöğrenim okullarında öğrencilerin, beden eğitimi dersine ve ders dışı etkinliklere karşı tutumları ve bunun yanı sıra beden eğitimi öğretmenlerinin ders dışı etkinliklerdeki rolünün analiz edilmesidir.

Anket; kimlik bilgileri, öğrencilerin beden eğitimi dersi hakkındaki düşünceleri ve ders dışı etkinlik ve beden eğitimi öğretmenleri hakkındaki düşünceleri olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Yapılan çalışmada 3 ildeki çeşitli ortaöğrenim okulları incelenmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin sınıf düzeyleri lise 1. sınıf (n=319) %32,3 , 2. sınıf (n=339) % 34,3 ve 3. sınıf (n=330) %33,4 'tür. Araştırmaya 512 'si erkek , 478'i kız olmak üzere toplam (n=990) öğrenci katılmıştır. Elde edilen verilere Windows ortamında SPSS paket programı kullanılarak istatistik işlemler yapılmıştır. İstatistiksel işlem olarak ki-kare, frekans ve yüzde testleri uygulanmıştır.

Öğrencilerin beden eğitimi dersini her yıl almak isteme oranları (n=794) %80,2 bulunmuştur. Yine öğrencilerin ders dışı aktivitelere en çok yönlendiren etkenler sıralamasında birinci sırada (n=420) % 42,4 ile çevre olurken beden eğitimi öğretmeni (n=125) %12,6 ile çevre, aile ve okuldan sonra gelmektedir.

Öğrencilerin beden eğitimi dersi ve beden eğitimi öğretmenlerine karşı olumlu tutum gösterdikleri görülmüştür. Çalışmanın sonucunda öğrencilerin ders dışı etkinliklerine katılım oranlarının istenilen seviyede olmadığı ve ders dışı etkinliklerin öğrencilerin beklentilerini tam olarak karşılayamadığı ortaya çıkmıştır.

Okul yönetimi ve beden eğitimi öğretmenleri, kız ve erkek öğrencilerin beklentileri doğrultusunda ders programları ve ders dışı etkinlikler düzenleyebilir.

ABSTRACT

THE ROLE OF PHYSICAL EDUCATION TEACHERS TOWARDS THE ATTITUDES OF STUDENTS OF PHYSICAL EDUCATION LESSON AND ACTIVITIES OUT OF PHYSICAL EDUCATION LESSON

Aycen AYBEK

University of Ondokuz Mayıs Samsun, November 2007

The purpose of this study is to analyze the attitudes of the students towards physical education lesson and activities out of the physical education lesson in elementary school at Turkish national education system. At the same time the role of physical education teachers are researched. In this study has three parts; public survey, identity information, the thought of students about physical education lesson and out of lesson activity and also, the thought of students about physical education teacher. In this study different secondary school in three cities are investigated. The level of the students who contribute this survey are 1. grade (n=319) %32.3, 2. grade (n=339) %34.3 and 3. grade (n=330) %33.4. 512 male, 418 female, total 990 students contribute the survey. Getting data are made statistical treatment by using SPSS packet programme in Windows. Chi-square, frequency and percent tests are applied as a statistical process. The demand of the students who take physical education lesson's rates are found (n=794) %80,2 . Again, ordering of factors which the students are orientated out of lesson activities are at the first order environment (n=420) %42,4 . Physical education teacher (n=125) %12,6 and environment are coming after family and school. It's shown that the students have positive attitudes to the physical education and the physical education teacher. In the result of the survey, it appears that the students contributing rates in out of lesson activities are not suitable level and out of lesson activities are not received the students expectations school management and physical education teacher can put in order male and female students expectations in lesson programmes and out of lesson activities.

İÇİNDEKİLER

	SAYFA
TEŞEKKÜR.....	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT.....	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
I.GİRİŞ VE AMAÇ	1
II.GENEL BİLGİLER.....	3
A-BEDEN EĞİTİMİ DERSİNİN AMAÇLARI.....	3
1-Eğitimde Bütünlük Kavramı Açısından Beden Eğitimi Dersinin Önemi...	4
2-Beden Eğitimi Dersinin Bireyin Eğitimi Açısından Önemi.....	5
3-Beden Eğitimi Dersinin, Genel Eğitim Açısından Önemi.....	7
4-Beden Eğitimi Dersinin Toplumun Beklentileri Açısından Önemi.....	8
B-BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ÖĞRETMENİNİN EĞİTİM SİSTEMİ İÇİNDEKİ YERİ VE ÖNEMİ.....	9
C- DERS DIŞI ETKİNLİK KAVRAMI.....	10
1-Ders Dışı Etkinliğin Önemi.....	10
2-Ders Dışı Etkinliklerde Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Yeri Ve Önemi.....	12
3-Ders Dışı Etkinliklerin Bireyin Gelişimine Katkıları.....	13
a-Psikolojik Gelişime Katkıları.....	14
b-Fiziksel Gelişime Katkıları.....	15
c-Sosyal Gelişime Katkıları.....	16
D-SERBEST ZAMAN KAVRAMI.....	17
1-Serbest Zamanın Tanımı	17
2-Serbest Zamanın Temel Unsurları.....	18
3-Serbest Zaman Kullanımı.....	20
E-REKREASYON KAVRAMI.....	21
1-Rekreasyonun Tanımı Ve Önemi.....	21
2-Okul Ve Rekreasyon.....	21
3-Genel Eğitim Ve Rekreasyon İlişkisi.....	22
4-Rekreasyon Ve Beden Eğitimi İlişkisi.....	23
III.MATERYAL METOD.....	25
IV-BULGULAR.....	26

V-TARTIŞMA.....	37
VI-SONUÇ VE ÖNERİLER.....	52
VII-KAYNAKLAR.....	54
VIII-EKLER.....	60
IX-ÖZGEÇMİŞ.....	67

I-GİRİŞ VE AMAÇ

Spor insanlığın var oluşundan günümüze kadar süre gelen bir olgudur. İnsanın var olmasıyla beraber hareket ve neticesinde ortaya çıkan spor kavramı, hareket etmek, eğlenmek, serbest zamanı değerlendirmek, avlanmak, askeri eğitim ve okullardaki eğitim gibi birçok alanda spordan yararlanılmıştır. İnsan doğduğu andan itibaren kendisini eğitim sürecinin içinde bulur ve ölünceye kadar bu sürecin içinde kalır. Hayatı boyunca farklı toplumsal kurumların üyesi olan insan, bu kurumlar ve gruplar tarafından farklı eğitim süreçlerinden geçirilir. Beden eğitimi ve spor kavramı da geçmişten günümüze değin genel eğitimin içerisinde önemli bir yer almaktadır.

Eğitim, toplumlar açısından vazgeçilmez bir gereksinimdir. Eğitimin genel amacı bireyin topluma sağlıklı ve verimli bir şekilde uyum sağlamasına yardımcı olmaktır. Öyleyse burada en büyük görev eğitimcilere düşmektedir. Genel eğitimin ayrılmaz bir parçası olan beden eğitimi derslerinin de bireyin beklentileri doğrultusunda gerçekleştirilmesi oldukça önem taşımaktadır (Sunay.1996). Bu çerçevede, eğitimin ayrılmaz bir parçası olan beden eğitimi dersleri sadece okulda çalışmayı değil aynı zamanda toplumla yaşama ve öğrenme koşullarını geliştirmeyi, bireyin fiziksel, zihinsel, duygusal ve sosyal gelişimine katkı amacına yönelik etkilerde bulunmasını da sağlamaktadır.

Ders dışı etkinliklerin öğrencilerin serbest zamanlarını faydalı bir şekilde geçirmelerine olanak sağlaması, rekreatif faaliyetlere yönlendirmesi, bireylerin gelişimine katkıda bulunmaktadır. Çağdaş eğitim anlayışında beden eğitimi dersi ve ders dışı etkinlikler günümüz genel eğitiminin içerisinde önemli bir yer almaktadır. Genel eğitimin bir parçası olan beden eğitimi dersi ve ders dışı etkinlikler öğrencilerin kişiliğinin gelişiminde, sosyalleşmesinde, toplum içerisinde sağlıklı bireyler olmalarında büyük rol oynamaktadır.

Modern eğitim anlayışı, öğrenci merkezli olmakla birlikte, öğrenciyi her yönüyle geliştirecek eğitim programlarını desteklemekte ve beraberinde uygulamaktadır. Beden eğitimi dersi ve ders dışı etkinliklerde, modern eğitim anlayışına dayalı olarak, öğrencilerin hayata hazırlanmasında ve birey olma yolunda gerekli olan; psikolojik, fizyolojik ve sosyolojik açıdan kendilerini geliştirebilecekleri programları içermektedir.

Yapılan çalışmanın amacı; ortaöğrenim okullarında öğrenim gören öğrencilerin, beden eğitimi dersine ve beraberinde beden eğitimi öğretmenine karşı olan tutumlarını, öğrenci-öğretmen ilişkisinin tespitini ve ders dışı etkinliklerde öğretmenin rolünü ortaya koymayı amaçlamıştır. Okullarda genel eğitimin amacı bireyleri eğitmek ve onları hayata hazırlamaktır ama tüm bu uğraşlar, programlar, öğrencilerin kendilerini keşfetmelerine,mutlu

bir insan olmasına yetmez (Ağaoğlu.2002). Günümüz eğitim sistemi içerisinde bireyin çok yönlü gelişimi için, beden eğitimi dersinin ve ders dışı etkinliklerin daha verimli bir şekilde planlanması gerekmektedir. Okullarda beden eğitimi dersi ve ders dışı etkinlikler kişileri eğitmek, onların yaşam boyu sürdürebilecekleri sportif veya başka aktivitelere katılmasında önemli bir yer tutmaktadır. Bu ortamı öğrenci lehine değerlendirmek ve onlarla etkili öğretmen-öğrenci diyalogu kurmak, öğrencilerin akademik başarıları için oldukça önemlidir.

Kişilerde olumlu yöndeki davranışları kazandırılacağı yer olan öğretim kurumlarında, beden eğitimi ders programlarındaki uygulamalar bunun yanı sıra öğretmen davranışları ve öğrenci beklentileri son derece önemlidir.

Türk eğitim sistemi içerisinde beden eğitimi dersinin amaçları ve gerçekleştirme düzeyleri hakkında yapılmış olan çalışmalar söz konusudur. Oysa genel eğitimin içerisinde konuyu bir bütün olarak ders, ders dışı etkinlik ve öğretmenin her iki ortamda ki tutum ve davranışları beraber incelenmemiştir. Bu amaca ulaşmak için ve beden eğitimi dersine olan öğrenci tutumunun yanı sıra, öğrencinin ders dışı etkinliklere katılımı ve burada beden eğitimi öğretmenlerinin rolü incelenerek bu konu hakkında yeni yaklaşımların ortaya konması amaçlanmaktadır.

II-GENEL BİLGİLER

A- BEDEN EĞİTİMİ DERSİNİN AMAÇLARI

Beden eğitimi ve sporun temelde genel amacı; beden eğitimi ve sporu günlük yaşantımızın vazgeçilmez bir parçası haline getirmektir. Bir farklı ifade ile beden eğitimi ve spor; bireyin fiziksel ve motorsal gelişimine katkı sağlaması yanında, bireylere bedensel sağlıklarını koruma ve rekreasyon alışkanlığı kazandırmayı öngörmektedir. Böylece, ferdin fiziksel kapasitesinin en üst düzeyde tutulması ve geliştirilmesi hedeflenmekte, ayrıca bireylerin sosyal kaynaşma ve insancıl değerler kazanma açısından da gereksinimleri dikkate alınmaktadır. Bu yönde Türk Milli Eğitimin Amaçları, Atatürk ilkelerine dayalı demokratik Türk toplum düzeninde; kişinin milli, ahlaki, insancıl ve üstün değerler geliştirilmesi hedef olarak kabul edilmiştir (Kale R.ve Erşen E. 2003).

Beden eğitimi ve spor eğitiminden amaç; tüm kişiliğin eğitimidir. Bu amaca yönelik spor eğitimi, zihinsel olduğu kadar fiziksel ve moral eğitimi de ön görmekte, bireyi bütün yönleriyle geliştirmeyi amaçlamaktadır. Dolayısıyla, beden eğitimi ve spor eğitimi; "bireyin bedensel, ruhsal ve toplumsal bütünlüğünü zedelemeyen, kişinin toplum yararına en uygun gelişiminin sağlanmasının yanında; sağlıklı, mutlu ve güçlü olma kişilik, karakter ve ahlaki değerler kazanma, kültürleşme, toplumsallaşma eğitimi demektir" (Gümüşık ,1973).

Demirhan; beden eğitimi ve sporun temel işlev ve amaçlarının; idealler çevresinde, zihinsel gelişim ve duysal dengeyi sağlamak, daha çok üretkenlik sağlayarak bireyi toplumsallaştırmak, bireye yaşamda karşılaşacağı sorunları çözebilme becerileri kazandırmak, bireyin doğaya uyumunu sağlamak, bireyin kendini gerçekleştirmesini sağlamak, bireylere beden kültürü kazandırmak ve toplumsal kaynaşmayı sağlamak olduğunu söylemiştir (Demirhan , 2003).

Beden eğitimi ve spor derslerine ilişkin müfredat programlarında Milli Eğitimin ve Yüksek Öğretim Kurulunun öngördüğü ilgili esaslara bakıldığında; beden eğitimi ve spor derslerinin temel amacına yönelik şu davranışları görmek mümkündür:

- Öğrencilerin sağlıklı bir beden yapısına sahip olmalarını sağlama.
- Beden eğitimi ve sporun insan bünyesindeki olumlu etkilerini, bedensel ve ruhsal yapıya katkılarını, sağlıklı yaşam açısından önemini kavrama.
- Beden eğitimi ve sporu günlük yaşantının bir parçası haline getirme alışkanlığı edinme.
- Derslerde; imkanlar ölçüsünde ilgi uyandırıcı slayt, film, video vs. araç gereçlerden yararlanma.

-Beden eğitimi ve spor çalışmaları açık hava ve kapalı salonlarda; öğrencilerin bedensel bakımdan bir bütünlük içinde, dengeli ve ahenkli gelişmelerini sağlayıcı nitelikte hareket ve faaliyetleri içerir. Bu çalışmalar: sistemli hareketler (aletli ve aletsiz) oyuna ve spora hazırlayıcı etkinlikler (koşma, atma, atlama) yada ritim eğitimi estetik ve dans (sekme, hoplama, galop, polka, tango ve vals gibi) uygulamaları ve adımlama teknikleri tarzında olmalıdır. Ayrıca bu derslere ilişkin çalışmalarda öğrencilerin yetenekleri ile çevre, araç-gereç yer şartları göz önünde tutulur (1983 tarih 583 sayılı YÖK kararı).

Günışık'a göre; Beden eğitimi ve sporun genel amaçları ve ilkeleri göz önüne alındığında: öğrencilerin temel fiziksel ve motorsal gelişmelerini sağlamak, oyun hareket gereksinimlerini karşılamak, bedensel sağlıklarını koruma ve rekreasyon alışkanlığı vermek, öğrencilere yarışma imkanı sağlamak, ayrıca yetenekli öğrencileri ön plana çıkarmak ve gelişimine fırsat verme yönünde bir yönelim gözlenir. Grupla çalışma teknikleri kazandırmak, otoriteye saygı, takım içinde inanç, birlik ve beraberlik duygusunun bir sonucu olarak özgüveni sağlamak, ahlaki ve manevi karakterin en yüksek standartta gelişimini desteklemek, toplum içinde spora katılımı özendirme, yeni heves ve değerlerin gelişimine imkanlar sağlamak gibi diğer görev alanları da spor eğitiminin içerisinde olmalıdır (Günışık,1973).

Özetle, beden eğitimi ve spor: sağlıklı yaşantının, fiziksel zindeliğin ve moral gücünün üstün düzeyde tutulmasının, önemli bir eğitim yaklaşımı ve uygulamasıdır. Fizik ve moral gücünü artırıcı beden eğitimi ve spor kültürünün eğitim düzeni içerisinde verilmesi; toplumun kalkınması ve sosyal kaynaşmaya olumlu yararlar sağlamaktadır (Erkan,1979).

1-Eğitimde Bütünlük Kavramı Açısından Beden Eğitimi Dersinin Önemi

Beden eğitimi ve sporun genel eğitimdeki yeri; ilk başta okul çevresinde ortaya çıkan öğrenmenin genel çerçevesiyle ilgilidir.Bu nedenden ötürü, genel eğitimde öğrenmenin boyutu genellikle üç şekilde ortaya çıkmaktadır:

Algısal boyut,

Psikomotor boyut,

Duygusal boyut.

Algısal öğrenme; entelektüel yeteneklerin gelişimi üzerindeki etkisi ile eğitimin geleneksel görünümünü kapsar. Psikomotor alan; sanat, müzik, drama, endüstriyel sanatlar, beden eğitimi ve spor gibi kişisel yeteneklerin geliştirmesi alanıdır. Duygusal alan ise; bütün eğitimsel çerçevede davranışların değerlerin ve merakların çerçevesinde oluşan bir alandır (Kale ve Erşen, 2003).

Genel eğitimdeki yönüyle beden eğitimi ve spor; her zaman duygusal öğrenimin ortaya çıkabileceği bir alan olarak ele alınmıştır. Ayrıca, bu 3 temel gelişim amaçları arasında bir paralellik, bütünlük ve koordinasyon kurulmasına bağlı olarak, beden eğitimi ve sporun genel eğitimdeki yerinin; kişisel, toplumsal ve ekonomik yönden ele alınıp planlanması gereği eğitimin bütünlüğü açısından son derece önemlilik arz eder. Nitelikli insan gücü yetiştirmede eğitimin değeri, özellikle son çeyrek yüzyılda daha fazla anlaşılmış durumdadır. Bilimsel çevrelerde oluşan görüş doğrultusunda, ekonomik büyümeyi, sosyal değişmeyi ve siyasal gelişmeyi kapsayan kalkınma sürecinde önemli sorunlardan bir tanesi; davranış değişikliği ya da bir başka ifadeyle eğitim sorunudur. Kısaca, örgün ve yaygın eğitim sisteminde bireyin temel hak ve özgürlüklerine saygılı sosyal bir düzenin olması gerekir. Bu da eğitimin önemli unsurlarından biri olan insan gücünün yetiştirilmesiyle mümkündür. Bu nedenle, genel eğitimde beden eğitimi ve sporun yeri: millet ve vatandaşlık ruhunu oluşturan milli ve çağdaş bir eğitim içerisinde olmalıdır (Kale ve ark, 2003).

2-Beden Eğitimi Dersinin Bireyin Eğitimi Açısından Önemi

Adams'a göre belirlenen beden eğitimi dersinin bireyin eğitimi açısından önemli olan bilimsel ilkeleri şu şekilde sıralanmaktadır.

1.Eğitim, tüm organizmayı içerir. Zihin- beden bütünlüğü eğitimin temel felsefesini oluşturur.

2.Beden eğitimi dersi genel eğitimin ayrılmaz bir parçasıdır. Beden eğitiminin amaçları genel eğitimin amaçlarına uygundur ve bu amaçların gerçekleştirilmesine katkıda bulunur.

3.Beden eğitimi etkinlikleri büyüme ve gelişme için temeldir. İnsan organizmasının optimum gelişmesi büyük kas gruplarının katıldığı bedensel etkinliklere bağlıdır.

4.Beden eğitimi serbest zamanların kullanımına katkıda bulunur.

5.Beden eğitimi kendini ifade etme ve yaratıcılık olanakları sağlar. Bedenin bireyin duygularını ifade kullanılması, yeni hareketlerin yaratılmasında zengin olanaklara sahiptir.

6.Beden eğitimi kültürel gelişmeye katkıda bulunur.

7.Beden eğitimi duyguların kontrol edilmesine katkıda bulunur. Oyun ve spor ortamında ki etkileşim duyguların boşalımı kontrolü için uygun imkanlar verir.

8.Beden eğitimi karakter ve kişilik gelişimine katkıda bulunur. Güçlü bağlar, bağlılık, takım ruhu, grup etkileşimi, oyun ve spor alanlarında görülen özelliklerdir. Bu özelliklerin kişilik gelişimine katkıları vardır. Takım arkadaşlarına, rakibe uyum, toplumsal uyumun sağlanmasına etkili olur.

9. Beden eğitimi, organik gelişime (fiziksel uygunluk) katkıda bulunur.
10. Psikomotor becerileri geliştirir.
11. Sağlık ve korunma alışkanlıklarının gelişimini sağlar.
12. Zihinsel gelişim için olanaklar sağlar.
13. Demokratik süreçlere katkıda bulunur. Sınıf etkinliklerinin planlanması ve yürütülmesinde tüm bireylerin katılımı gereklidir.

14. Beden eğitiminin temelinde biyoloji, psikoloji ve sosyoloji belirtileri yer alır. Programların planlanmasında bu alanlardan yararlanır.

15. Beden eğitimi, bireyin gereksinimlerine dayanır. Hareket, en temel gereksinim olarak kabul edilir. Fiziksel etkinlik, yaşamak için gereklidir. Durağan modern yaşam, bu bağlamda beden eğitimi daha da önemli kılar.

16. Oyun, eğitsel potansiyele sahip iç güdüsel bir dürtüdür. Oyunun dinamik niteliği bireylerin daha uygun davranış biçimleri elde etmelerinde kullanılabilir (Bucher, 1987).

İnal; beden eğitimi ve sporun bireyin eğitimi ve gelişimine olan katkılarını dört gruba ayırmıştır. Beden eğitiminin fizyolojik ve biyolojik faydaları, sosyolojik faydaları, psikolojik faydaları ve ekonomik faydaları (İnal 2003). “Genel eğitim küçük yaşlardan itibaren beden eğitimi ile desteklenmelidir” (Updyke ve ark, 1970). Nitelikli insan gücüne ulaşmanın yolu sağlıklı olmaktan geçer insan iradesini güçlendiren beden eğitimi ve spor aynı zamanda insanın kendine güven duymasında ve kişiliğinin oluşmasında da etkin bir rol oynar. İnsanın grup çalışmasını kolaylaştırarak karşılıklı dayanışmayı sağlar. Sonuçta da ferdin sosyalleşmesine katkıda bulunur.

Dünya Sağlık Örgütü'nün (WHO) tanımladığı şekilde sağlık “fiziksel, ruhsal ve sosyal olarak iş görebilir durumda olmaktır”. Fiziksel yönden sağlıklı olmanın ön koşulu kabul edilen “uygunluk düzeyi” düzenli olarak egzersizlere katılmakla elde edilebilmektedir. Bu katılımın uygun planlanmasıyla birlikte ruhsal ve sosyal yönden tamamlanan program bireyin sağlıklı olmasını sağlayacaktır. Önemli olan bu programın yaşam biçimine dönüştürülmesidir (Ergen, 1998).

3-Beden Eğitimi Dersinin, Genel Eğitim Açısından Önemi

Eğitim kurumlarında, genel eğitimin tamamlayıcısı ve ayrılmaz bir parçası olan beden eğitimi aynı zamanda kişiliğin eğitimidir. Başka bir deyişle öğrencilerin gelişim özellikleri göz önünde tutularak onların fert ve toplum önünde sağlıklı, mutlu, iyi ahlaklı ve dengeli bir kişilik sahibi olmalarını sağlar. Beden eğitimi derslerinde kazandırılması amaçlanan bilgi,

beceri, tavır ve alışkanlıkların tamamının genel eğitim içerisinde değerlendirilmesi gerekir (Başoğlu,1995).

Genel eğitim kapsamı içerisinde beden eğitimi ve spor, bireyin beden ve zihnen disipline edilmesi, kurallara uyması, çağdaş modern eğitim anlayışında, birey olma, kendini gerçekleştirme sorumluluk bilincine varma ve bu değerlerle yoğrulması genel eğitim ve beden eğitimi ile örtüşmektedir. Gelişmiş ülkelerde genel eğitim programları içerisinde beden eğitimi ders yükünün önemli yeri vardır. Çağdaş eğitim anlayışında genel eğitim, beden eğitimi ve spor ile desteklenmektedir. Yine bu toplumlarda okullarda kazandırılan spor eğitiminin bireylerin sonraki yaşantılarında da devam ettiği gözlemlenmektedir.

Genel eğitim; bireylere temel bilgi edindirmek, kişilik gelişimini sağlamak, özellikle meslek, boş zaman ve toplumsal yaşam gibi durumlara hazırlamaktadır (Tezcan 1993). Bu amaçların gerçekleştirilmesi için beden eğitimine gereksinim vardır. Birçok eğitimciye göre beden eğitimi, müfredat programı içerisinde değerli bir biçimde kullanılmalıdır. Toplumsal ve kişisel refah bakımından kişisel gelişme ve toplumsal düzeni geliştirme hem genel eğitimin hem de beden eğitiminin amacıdır. Eğitimin toplumsal rollerinden biri de o toplumda sosyo-kültürel bütünleşmeyi sağlamaktır farklı sosyal gruplar arasındaki bütünleşmeyi sağlama yollarından biri de beden eğitimi ve spordur. Farklı bölgelerdeki ve kültürdeki bireyler beden eğitimi ve spor sayesinde kaynaşma ve tanışma süreci içerisine girerler. Beraberinde kişinin toplumsal statü elde etmek için eğitimin içerisinde beden eğitimi ve sporun önemli bir yeri vardır.

Amerikan Ulusal Spor ve Beden Eğitimi Derneğinin bildirgesinde (13 Mayıs 1998) ilkököl çocuklarının günde en azından 60 dakika fiziksel aktiviteye katılması, bunlar arasında 10-15 dakika yüksek şiddette yüklenmeler şeklinde olması, aktivitelerin tekdüze olmaktan ziyade çeşitlilik göstermesi gerektiği vurgulanmaktadır.

Doğasında aktif olma özelliği gösteren bu çocuklar bu çeşit katılımla öğrenme süreçlerinin de olumlu yönde etkilenebileceğine, inaktiviteye öğrenmek yerine, aktiviteyi öğrenen öğrencinin bu tür yaşam biçimini tercih etme olasılığının yüksek olacağına dikkat çekilmektedir (Ergen , 1998).

4-Beden Eğitimi Dersinin Toplumun Beklentileri Açısından Önemi

Eğitim toplumlar açısından vazgeçilmez bir gereksinimdir. Eğitimin genel amacı, bireylerin topluma sağlıklı bir şekilde uyum sağlamalarına yardımcı olmaktır. Eğitimin bu amacı topluma ve bireye eğitim programları aracılığıyla yansır. Bu çerçevede, eğitimin ayrılmaz bir parçası olan beden eğitimi derslerinin de bireyin ve toplumun beklentileri

doğrultusunda geliştirilmesi oldukça önem taşımaktadır. Öyle ki beden eğitimi programları yalnız okulda çalışmayı değil, aynı zamanda toplumla yaşamak ve öğrenme koşullarını geliştirmeyi bireyin fiziksel, zihinsel ve sosyal gelişimine katkı sağlamak amacına yönelik etkilerde bulunmasını da sağlamaktadır (Sunay ,1996).

Çocuk ve gencin oyun ve spor kurallarını yaşayarak öğrenmesi yoluyla toplumsallaşmaya daha hazır hale geldiği ve toplumsal kuralları kolaylıkla kavrayabildiği görüşü araştırmalarla da desteklenmektedir. Şerif 'e göre, çocuğun oyun etkinlikleri esnasında içselleştirdiği kurallar aracılığıyla başkalarına bağlı davranıştan kendine bağlı ahlaka geçebildiğini vurgulamaktadır. Beden eğitimi ve sporun toplumsallaştırıcı etkisi bireye başkalarıyla ve toplumla barışık, onlarla uyumlu ve dengeli bir yapıya ulaşmasını sağlayacak ön koşulları hazırlamaktadır (Kılbaş 1994). Beden eğitiminde hedeflenen amaçlarda akla dayalı ideal toplum ve insanın karakter gelişimine katkıda bulunmak toplumdaki çelişkiyi ortadan kaldırma ve toplumsal yararı üstün tutma ilkesi esas alınır (Demirhan , 2003).

B-BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ÖĞRETMENİNİN EĞİTİM SİSTEMİ İÇİNDEKİ YERİ VE ÖNEMİ

Türkiye'de beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştirilmesi üzerine özellikle 1990'lı çalışmalar hız kazanmıştır. Bu çalışmalarda, beden eğitimi ve spor öğretmenliği lisans programı üç bilgi türünü bünyesinde bulundurmak zorundadır. Bunlar: Alan bilgisi, öğretmenlik formasyon bilgisi ve genel kültür bilgisidir. Gelişmiş ülkelerde spor öğretmenliği uygulamadan daha çok bilimsel teorik temel üzerine oturtulması gerektiği fikri kabul görmüştür (Kassow ve ark,1978).

Beden eğitimi ve spor öğretmeni, öğrencilere senso-motorik becerileri, pedagojik-didaktik açıdan, toplumsal-tarihi perspektif içinde ileten, öğretmenlik formasyonuna sahip olan bir kişidir. Spor öğretmeni öğrencisinin bireysel ve kolektif hayat düzeyinin iyileştirme ve geliştirme yönünde önemli bir yer almaktadır.

Genel uygulama esasları içerisinde beden eğitimi ve spor öğretmenine sosyal açıdan çok iş düşmektedir. Giyimi ve hareketleriyle öğrencilerine örnek olması, alanında gerekli bilgi ve beceriye sahip olması, temizlik, yarışma ruhu, doğruluk, samimiyet, anlayışlı olma, karşılıklı sevgi ve saygı gibi kriterleri bünyesinde toplamalıdır. Spor öğretmenini değerlendirmeye yönelik yapılan bir ankette spor öğretmenin sempatik, arkadaşça, samimi, anlayışlı ve genç olması istenmiştir (Messing,1980).

Çağımızın teknik gelişimi bir yandan yaşamı kolaylaştırırken diğer yandan da yaşamı tehdit eden etmenleri beraberinde getirmektedir. (Uygarlık hastalıkları, erken çürüğe çıkma, yalnızlığa itilme, vs..). Bu noktada spor öğretmenin okullarda ki beden eğitimi dersinin yarının dünyasına göre insan yetiştirmek ve ona yaşam gücü vermek gibi çift taraflı bir misyon yüklenmiştir. Beden eğitimi öğretmenin ve dersinin esas görevi ilerde spor yapacak biçimde bireyler yetiştirmektir. Hayat boyu spor yapma çok yönlü hareket deneyimlerinin birikimi eğlenme ve serbest zamanın değerlendirilmesi gibi kavramları değerlendiren ve yönlendiren beden eğitimi öğretmenidir (Özmen,1999).

C- DERS DIŞI ETKİNLİK KAVRAMI

1-Ders Dışı Etkinliğin Önemi

Öğrencinin okul dışı etkinliklere katılması onun okul başarısını olumlu bir şekilde etkilemektedir. Ders dışı etkinliği olarak spor, müzik, güzel sanatlar, folklor gibi dallarla uğraşan öğrencilerin eğitim hayatlarında başarılı oldukları gözlenmiştir (Tezcan,1993).

Ders dışı öğretim etkinlikleri (hazırlık, alıştırma ve ev ödevi çalışmaları) öğretim sürecinin önemli unsurlarındandır. Öğretim sürecinde öğretmen ve öğrencilerin plan ve hazırlıkları yeterli düzeyde olsa bile öğrencilere kazandırılması gereken hedef ve davranışların ders süresince gerçekleşebilmesi istenilen düzeyde olmayabilir. Ayrıca öğrencilerin dersler işlenirken aldıkları veri ve malumatları kendi zihinlerinde yeniden yapılandırarak ve bunlara öznellik kazandırarak kendi bilgilerini üretme ayrıca bu bilgileri yerinde ve zamanında kullanabilme kabiliyetlerini geliştirebilme açısından ders dışı etkinlikler oldukça önemlidir (Albayrak ve ark. 2004).

Ders dışı faaliyetler eğitimin önemli bir boyutunu oluşturmaktadır. Bu boyut haftalık öğretim programı içinde yer alan derslerin öğretimi dışında kalan zaman içinde öğrencilerin etkinlikler yoluyla sürdürebilmesi anlamındadır. Öğrencilerden küçümsenmeyecek bir bölümünün katıldığı ders dışı sportif ve sanatsal etkinlikler hem derslerin bir uzantısı olmakla beraber hem de öğrencinin serbest zamanını değerlendirdiği bir yaşam alanı durumundadır. Müzik, resim, beden eğitimi dersleri sosyal ve fen grubu derslerinden farklıdır. Uygulamalarının yapıldığı alan kullanılan araçlar ve öğretim yöntemleri açısından bu derslerin farklı özellikler taşıması işlevlerini de değiştirmektedir. Öğretim programlarında yer alan derslerin büyük bölümü bilgi kazandırıcı özelliğine karşın resim, müzik, beden eğitimi derslerinin öncelikli beceri kazandırıcı, kişilik gelişimini bütünleyici ve öğrencileri gelecekte ki toplumsal yaşama hazırlayıcı nitelikte etkin görevleri bulunmaktadır. Ders dışı etkinliklerle

öğrenci, serbest zamanını olumlu bir uğraşyla değerlendirmiş olacak beraberinde çevre ve dostluklar edinecek ve bunlardan mutluluk duyacak, ilgi duyduğu alanda becerilerini geliştirecek (Gündüz , 1991).

Binbaşıoğlu (2000) tarafından yapılan “Ders Dışı Etkinliklerin Niteliği, Önemi ve Değeri” isimli kuramsal araştırmada, ders dışı etkinlik kavramının çeşitli tanımları verildikten sonra, ders dışı etkinlikler; toplantılar, sporlar, yayınlar, müzik çalışmaları, temsiller, geziler ve öğrenci örgütü çalışmaları olarak yedi kategoriye ayrılmıştır. Ders dışı etkinliklerin amaçlarının, Millî Eğitimin ve okulun amaçlarından farklı olmadığı, derslerle ders dışı etkinlikler arasındaki farkın kullanılan araçlar ve yöntemlerde olduğu vurgulanmıştır. Klasik eğitim programlarının yetersizliğini gidermek, öğrencilerin bedensel ve ruhsal gereksinimlerini, yaşamsal sorunlar üzerinde yaparak-yaşayarak öğretmek, öğrencilerin kişiliklerini geliştirerek kendilerini tanıma, sorumluluk ve liderlik gibi iyi niteliklerini geliştirmelerine fırsat vermek ve boş zamanlarını iyi geçirmelerini sağlamak gibi görevlerin, ders dışı etkinliklerin eğitimsel değerini ortaya koyduğu dile getirilmiştir. Ders dışı etkinliklerin hem kişinin kendisine yönelik, hem de başkalarına yönelik olduğu, derslerde verilen konuların öğrenilmesine yardımcı olduğu, çocuğa demokrasi bilinci kazandırdığı, çağdaş eğitimin gereği olan kendi eğitiminde, çocuğun kendisine rol verdiği belirtilmiştir. Ders dışı etkinliklerin akademik, pratik (uygulama) ve yaşamsal bir değere sahip olduğu, doğal bir çalışmaya fırsat verdiği, yaparak-yaşayarak öğrenmeyi ön plana aldığı ve bunun için de, bu tür etkinliklere okullarda, en az derslere verilen değer kadar önem verilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır. Yine Binbaşıoğlu (2000), “Ders Dışı Etkinliklerin Değerlendirmesi” isimli kuramsal çalışmasında, ders dışı etkinliklerin rastgele çalışmalar olmadığını, ders programlarının dışında yapılan eğitim çalışmaları olduğunu, bu nedenle diğer tüm derslerde olduğu gibi, ders dışı etkinliklerin de sık sık denetlenmesi ve değerlendirilmesi gerektiğini belirtmiştir. Ders dışı etkinliklerinin, öğrencilere istenilen davranışların kazandırılıp kazandırılmadığını saptamak, yapılan çalışmaların düzeltilip geliştirilmesini sağlamak, öğrencilerin kendilerini tanımlarına yardımcı olmak, bu tür etkinliklerden elde edilen verileri diğer eğitim-öğretim etkinliklerinde kullanmak için değerlendirilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Ders dışı etkinliklerin değerlendirmesinde, gözlem, karşılıklı görüşme, test ve anket tekniklerinin kullanılabileceğini belirtmiştir. Değerlendirme için, ölçmenin, ölçme için de ölçütün olmasını ve bunun için değerlendirme ölçeklerinin geliştirilmesini dile getirmiş ve ayrıca makalesinde üç tane örnek değerlendirme ölçeği vererek bunların nasıl yorumlanması gerektiğini de göstermiştir.

2-Ders Dışı Etkinliklerde Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Yeri ve Önemi

Modern eğitim anlayışı çerçevesinde eğitim ve öğretim faaliyetlerinde gençlerin zihni gelişmesinin olduğu kadar bedeni ve ruhi gelişimlerinin de sağlanması ihtiyacını ortaya çıkarmıştır.

Günümüzde her alanda meydana gelen hızlı değişim ve gelişmeler beden eğitimi ve spor alanında da kendisini göstermektedir. Beden eğitimi genel eğitimin bir parçası olup, amaçları arasında bir paralellik vardır. Birbirlerini tamamlarlar. Öğrencilerin zihin ve bedenlerinin maksimal gelişim göstermesi için beden eğitimi derslerine ihtiyacı vardır. Beden eğitimi ve spor programları, öğrencilerin olgunlaşma çağındaki bütün özellik ve ihtiyaçlarını esas almalıdır. Böylece beden eğitimi dersi ile öğrencinin;

Bedeninin en verimli ve etkili biçimde nasıl kullanabileceğini, öğretilmekte,

Doğru hareket etmesini, zihinsel ve duygusal açıdan olumlu gelişimine katkıda bulunmaktadır.

Genel eğitimin tamamlayıcısı ve ayrılmaz bir parçası olan beden eğitimi, aynı zamanda kişiliğin eğitimidir. Başka bir deyişle öğrencilerin gelişim özellikleri göz önünde tutularak onların, fert ve toplum önünde sağlıklı, mutlu, iyi ahlaklı ve dengeli bir kişilik olmalarını sağlar. Beden eğitimi derslerinde kazandırılması amaçlanan bilgi, beceri, tavır ve alışkanlıkların tamamının değerlendirilmesi gerekir (Basoğlu, 1995).

Eğitimin kapsamı içine giren beden eğitimi ve spor, 'Vücutun yapı ve fonksiyonları ile eklem ve kasların kontrollü psikolojik ilerleme ve dengeli bir biçimde gelişmeyi sağlamayı, okul çağı sonrası iş ve rekreatif faaliyetlerin süresi içinde harcanan fiziki gücü en ekonomik biçimde kullanmayı, dolayısıyla organların kontrolü ile metotlu bir şekilde hareket etmesini öğreten bir faaliyet sistemidir (Berktekin, 1969). Buradan hareketle genel eğitimin ve ders dışı etkinliklerinde beden eğitimi öğretmeni önemli bir yere sahiptir. Sınırlı ders saatleri ve sayıca fazla olan öğrencinin etkinliklere yönlendirilmesi ve bu uğraşlarda ki temel esasların edinilebilmesi için beden eğitimi öğretmenine ihtiyaç vardır.

Eğitim ve ğretim hayatının ilk kademesinde başlayıp, yüksek öğretimde devam edecek çalışmaların birer spor bilimcisi olarak beden eğitimi öğretmenleri tarafından ders dışında sürdürülmesi ülke sporunun gelişmesi açısından beden eğitimi ğretmenlerinin önemini ortaya koyar.

3-Ders Dışı Etkinliklerin Bireyin Gelişimine Katkıları

Okullar, beden eğitimi, resim , müzik gibi derslerin de içinde yer aldığı ğretim programlarında, aynı zamanda öğrencilere rekreasyon eğitimi sunmaları dışında; esas rekreasyon eğitimini, ders dışı rekreatif etkinlik programlarını hayata geçirerek vermektedirler.

Okuldaki ders dışı uygulamalar, sınıf içi öğretimini tamamlayan en kuvvetli etmenlerdir (Stoke ve ark.1967), ve ABD, Fransa ve Belçika gibi ülkelerde bu gibi faaliyetler Bilim Kulüpleri tarafından organize edilmektedir. Bu kulüpler, öğrencilerin kişisel yetenek ve eğilimlerinin ortaya çıkmasına yardım etmekte ve kendilerinin fen ve bilimsel faaliyetlere karşı ilgilerini artırmaktadır.

ABD’de ders dışı etkinliklerin amacı: Çocuğun tam potansiyelini kullanabileceği bir eğitim ortamı ve iklimi içerisinde, sadece “kitap kurdu” olarak mutlu olamayacağı ve gerçek hayata ayak uyduramayacağı düşüncesiyle yetiştirilmesine katkıda bulunmak şeklinde belirlenmiştir. Bunun için yaygın spor faaliyetleri, müzik, resim, tiyatro, folklor, evre etkinlikleri, bilimsel çalışmalar gibi birçok aktivite gerçekleştirilmektedir. ABD’de her türlü ders dışı katılımlarda önemli bir kural:”faaliyetlere katılım için ön şart akademik başarıdır.”Bu n şart bütün eğitim kademeleri için geçerlidir(Bilgen,1996).

Ferdman; “Ders dışı rekreasyon etkinliklerinin, okuldaki ğretmeni destekleyen paralel okulu oluşturduğunu belirtmekte ve öğretmenin kara tahta, kitaplar ve takrir yoluyla öğrencilere verdiği bilgi ve öğrencilerde yarattığı zeka,kültür ve anlayış standartları, bilgi deryasının ancak küçük bir adacığından ibarettir. Oysa ders dışında sinema, TV, radyo, spor gibi etkinliklerin öğrenciler üzerinde yarattığı etki ayrı bir önem taşır” demektedir (Stoke ve ark.1967).

Ders dışı etkinlikler okul, tanıtma, sevdirme, yönlendirme, öğretme ve uygulatma fonksiyonlarının tamamını veya birkaçını yerine getirecek yeterli organizasyona sahiptir.

Ders dışı etkinlikler ve doğal programlar öğrencilere ders dışındaki zamanlarda oyun ve spor yoluyla fazladan etkinlik imkanı tanımaktadır. Bu etkinliklerde öğrenci kuvvet, hareketlerde dakiklik, ulusal bilinç, kişilik, yurtseverlik kazanacak çalışma ortamının dışına çıkarak eğlenme imkanı bulacak. Gruplar arası iletişim, cinsler arası ilişki ortamı ile sert ve saldırganlık duygularının yerini yumuşak davranışların alacağı kişilik elde edecektir (Özbydar,1983).

Okulda ders dışı etkinliklerini planlı programlı etkin ve denetimli uygulanması öğrencileri sadece ders kitaplarına giren bilgilerle yaşama atılmalarını önleyecek girişim yeteneklerini artıracak görüşlerini özgürce ortaya koyabilecek beceriler elde etmeleri, topluluk bilinçlerinin, sorumluluk duygularını ve liderlik yeteneklerinin gelişmesi ve rekreasyon eğitimi kazanmaları bakımından önem taşımaktadır.

Köse çalışmasında bazı çevrelerde sporun akademik başarıya zarar verdiği yönündeki görüşlerin gerçeği yansıtmadığını aksine akademik başarıya olumlu etkisinin olduğunu savunmuştur. Sporların, sınıflar arasında ve okullar arasında başarılı bir şekilde yapılması durumunda, beden gelişiminin yanında zihni gelişime de etkisinin olduğunu, ayrıca karar verme, iyi bir iş etiği oluşturma ve liderlik becerilerini öğrettiğini savunmuştur. Yapılan araştırmaların, spor etkinliklerine katılan öğrencilerin akademik başarılarının, katılmayanlara oranla daha yüksek olduğunu gösterdiğini, bunun sporcuların, spor etkinliklerindeki yerlerini koruyabilmeleri için, düşük başarıya sahip olmama isteklerinden kaynaklanabileceğini ve bundan dolayı sporcuların notlarının artabileceğini belirtmiştir (Köse,2003).

a-Psikolojik Gelişime Katkıları:

Kişinin okul, iş ve yerine göre ev hayatının monotonluğundan ve yaşayabileceği problemlerinden ders dışı faaliyetleriyle uzaklaşması ve bireyin psikolojik olarak sıkıntılı anlarında rahatlamasına imkan verir. Ders dışı faaliyetlerin seçiminde kişi özgür davranır bu kişiye özgürlük hissi tattırarak onun ruhsal zenginlik kazanmasına yardımcı olur. Daha çok grupsal olarak gerçekleştirilen ders dışı etkinlikler bireyin sosyalleşmesinde büyük rol oynar. Yeni arkadaşlıklar edinme grup içinde yer edinme yerini idrak edebilme ve diğer grup üyelerini tanıyabilme gibi çabalar kişinin sosyal yaşantısını etkileyerek olgunlaşmasını ve toplum hayatına alışmasını sağlar (Karaküçük,1999).

Ders dışı etkinlikler ve rekreatif faaliyetler, kişinin psikolojik olarak boşalmasını, dinlenimini, yaratma gücünü, kendini ifade etme ve paylaşma ruhunu geliştirir (Tezcan,1993).

Bireyin kendini iyi hissetmesinde, mutlu olmasında ,enerjisini doğru kullanabilmesinde hiç şüphe yoktur ki ders dışı etkinliklerin ve rekreatif faaliyetlerin önemi büyüktür.

Köse çalışmasında Rathunde'nin 1993 yılında okulda gençlerin tam olarak yönelimlerine hitap eden etkinlikleri ortaya çıkarmayı amaçladığı araştırmasından bir kesitle örnek vermiştir.

Matematik, fen, müzik, spor ve sanat etkinliklerine katılan 200 genç seçilerek, deneyim örnekleme metodu ile öğrenci etkinlikleri gözlenmiş ve gözlem sonuçları kaydedilmiştir. Elde edilen bulgular; ders dışı program etkinliklerinin gençleri tam olarak yöneltmede, en muhtemel okul etkinlikleri olduğunu, gençlerin önemli hedeflere odaklanmayla, doğal gelişim duygularını birleştirdiklerini ve yüksek çabaların karşılığı olan yüksek becerileri algıladıklarını göstermiştir. Buna karşılık, en yaygın iki okul etkinliğinin (üretici iş ve toplumsallaşma), deneyimin önemli yönlerini böldüğü ve katılımı düşürdüğü gözlenmiştir. Sonuçta, ders dışı program etkinliklerinin önemli rolü açısından elde edilen bulguların, gençlerdeki tam olarak yönelme alışkanlıklarının işlenmesinde ve devlet eğitiminde böyle okul sonrası programları ortadan kaldırmaya çalışan mevcut eğilim üzerinde etkili olabileceğini belirtmiştir (Köse,2003).

b-Fiziksel Gelişime Katkıları:

Ders dışı etkinliklerde, fiziksel gelişimin sağlanabilmesi için özellikle spor etkinliklerinin önemi büyüktür. Bu etkinlikler insanın sağlıklı ve zinde yaşamasında etkin rol oynar. Herhangi bir uygulama alanında yeteneğinin keşfi ve gelişimi söz konusudur. Bireyin serbest zaman etkinlikleri ile psikomotor gelişimi ve koordinasyonu gelişir. Motorik özelliklerin gelişimi ve beraberinde yetenek gelişimi doğru zaman diliminde ki yaş ve hareket eğitimiyle ilgilidir. Bireyin çabukluk, denge, kuvvet, esneklik, hareketlilik, algılama ve becerilerinin geliştirilmesi fiziksel aktivitelerle sağlanabilir. Ders dışında yapılacak olan bu etkinliklerin tekrarıyla bireyin ihtiyacı olan gelişim sağlanacaktır (Karaküçük;1999).

Bireyin sinir- kas koordinasyonunun gelişimi beraberinde zihinsel gelişimi, oyun formatındaki aktivitelerle mümkündür. Yine bu dönemde yeni beceriler edinme ve bunların gelişiminin sağlanması için yeterli zaman ve yeterli tekrar gerekmektedir. Bireyin fiziksel gelişimini sağlanması için gereken zaman dilimi ders dışı etkinlikleri ve beraberinde bireyin serbest zaman kavramını olumlu yönde algılayıp uygulamaya geçirmesiyle mümkündür.

Fiziksel etkinlikler aracılığıyla insan performansının gelişimini amaçlayan beden eğitimiyle katılanların vücut bilincini geliştirir, büyüme ve gelişmeleri ile yararlı sonuçlar

elde eder. Dayanıklılık, güç, direnme ve yorgunluğu giderme becerisi gibi fiziksel özelliklerini geliştirir. Sinir kas becerisi motor mekanizmaların bir parçası olarak ve böylece fiziksel hareket uygulamada yeterliliği artar (Karaküçük,1999).

Beden eğitimi ve spor dersi fiziksel uygunluk ve disiplini amaç edinmiş , ders dışı spor etkinlikleri ise yarışma ve bunun doğal sonucu olarakta başarılı olma genel amacı olarak karşımıza çıkmaktadır. Yarışma sporun özünü oluşturur. Ancak öğrenci ders dışında ilgi duyduğu spor dalına kendi isteği ile katılması, sürekli yarışma duygusunun ön plana çıkartılmasını ve tek amaç olmasını gerektirmez. Okul sporunun amacında zaten performansla yönelik değildir. Bu nedenle toplu spor organizasyonları, yürüyüşler, spor şenlikleri, turnuvalar, bayramlar vb. organizasyonların yapılması, hem öğrencilerin fiziksel, ruhsal ve toplumsal özelliklerine hem de çok yönlü gelişimine katkıda bulunacaktır (Pehlivan , 2004).

c-Sosyal Gelişime Katkıları

Ders dışı etkinlik rekreasyon ve beden eğitimi birçok yönlerden birbirleriyle ilişkilidir ve birbirlerinin tamamlayıcısıdır.

Ders dışı etkinlik faaliyetleri ve beden eğitimi sosyal olarak demokratik grup yaşamında etkin bir rol oynar ve bu fiziksel eğitim denemeleri sonucu yeni durumları daha anlamlı ve amaçlı olarak yorumlayabilir (Bucher,1972).

Genel eğitim, beden eğitimi ve ders dışı etkinlik insanların mümkün olan en iyi gelişimini ve demokratik vatandaşlık sorumluluğu kazanmaları için çalışır. Hareket eğitimi insan davranışı, kişiliğindeki zihinsel, sosyal ve duygusal değişiklikleriyle ilgilenirken kas hareketlerini temel alır (Daver ,1975).

Bugün beden eğitimine olan ilgi beden eğitiminin eğitim potansiyelinde, fiziksel sağlığa, becerilere veya arzu edilen sosyal niteliklere olan katkısının gücünde toplanmaktadır.Beden eğitimi, dengeli bir hayatın temeli olan sağlık, canlılık, güç ve sosyal münasebetlerin kurulmasıyla ilgilidir. Eğer beden eğitimiyle insanlar bu özelliklerinin gelişimini desteklemiyorlarsa , başka eğitim bölümleriyle bu kayıplarını karşılamaları pek zor olacaktır (Daver,1975).

D-SERBEST ZAMAN KAVRAMI

1-Serbest Zamanın Tanımı

Serbest zaman dünya da endüstrileşmiş toplumlarının sahip olduğu ve değerlendirdiği bir zaman olarak genişlemiştir (Kraus, 1982). Teknoloji toplumları gittikçe artan ölçüde daha fazla ve daha mükemmel üretim mekanizmaları ile tüketim malları sağlamaktan başka, aynı zamanda çalışma zamanından farklı serbest zaman kavramını meydana getirmişlerdir (Abadan , 1961). Bu yaratılan imkanlar toplumların ve bireylerin yaşam içersindeki deneyim kalitesini arttırma imkanı verir (Daly , 1995).

Gelişmiş toplumlar serbest zaman kavramı üzerinde güçlü etkilere sahiptir. Bu etki serbest zaman alanında yapılan çalışmalar, uluslar arası iletişim ve gelişen toplum kimliğini desteklemektedir. Serbest zaman günümüzde yeni imkanlar ve fırsatlar yaratmasına rağmen dünyamızdaki sosyal yapılar hızla değişmektedir. Oluşturulan serbest zaman endüstrisi yeni ekonomik yapı için temel oluşturabilmektedir.Serbest zaman toplumların modernizasyonu için önemli rol oynamaktadır ve toplumların kalkınmışlık düzeylerinin belirleyicisi olmaktadır.

İnsanlar çalışmak için yaşarlar ve aynı zamanda serbest zamanlarını değerlendirerek, yaratıcılıklarını ifade edebilecekleri kedilerini ifade edebilecekleri aktivitelere de katılmak isterler.Bu gelişmiş toplumların iş ve iş dışı zaman kullanımını ifade eder (Kraus , 1977).

Çağdaş gelişmişlikle donatılmış iş ortamlarına geçtikçe, başka bir deyişle oturma yeri ile işyeri daha net olarak birbirinden ayrıldıkça, birey yukarıda sözü edilen zorunluluğu daha çok hissetmektedir. İşte bu iş ve ev yaşamı ortamlarının birbirlerinden daha net ayrılabilirdiği noktalarda, bireyin iş zamanı ,kendisi ve evdeki zorunlu işler için ayırdığı zamanın dışında bir zaman kalmaktadır ki; bu zaman dilimi bu güne kadar çeşitli şekillerde tanımlanmıştır (Demiray , 1987).

Normal bir insan yaşamak için çalışmak zorundadır. Bu nedenle zorunlu aktiviteler yapmak zorundadır. Uyumak yemek yemek gibi. Bu zamanın dışında kalan serbest zamandır (Davis ve ark. 2000). Serbest zamanının özünde özgürlük vardır.Özgür olan insan mutlu olan ve çevresine mutluluk dağıtan insandır (Bayless ve ark 1983) .

Serbest zaman zihinsel ve ruhsal bir davranıştır. Ruhun bir durumudur, artan (artık) ya da değerlendirilmeyen zamanın bir sonucu değildir (Davis ve ark. 2000).

Serbest zaman medeni çağdaş değerleri yakalamak için gerekli öncelikleri oluşturur. Yaşam için önemli davranışların kabullenilmesi ve mükemmellik için mutluluğun geliştirilmesini amaçlar.

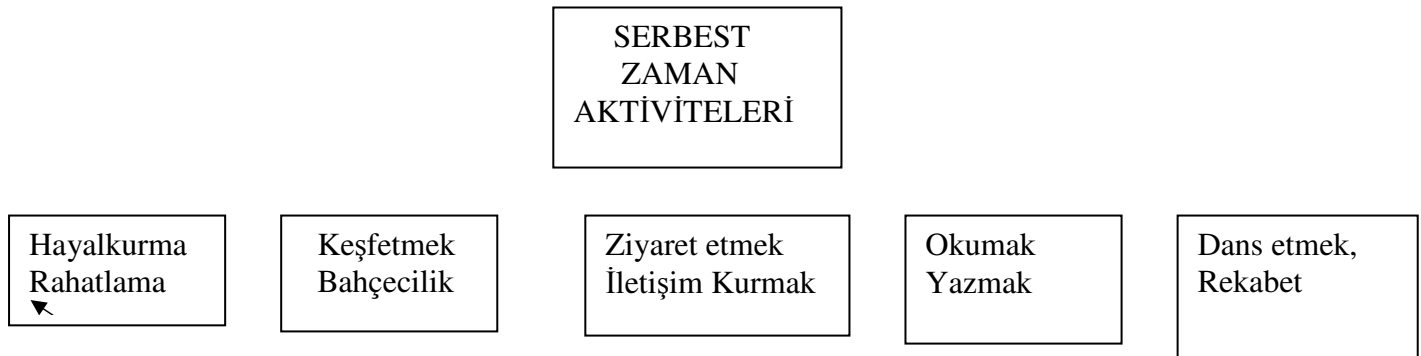
Serbest zaman kişinin kendini zenginleştirdiği (değer olarak ve kendini ifade ettiği ve kendinin seçtiği ünitelerden oluşan ve kişinin kendini yarattığı zamandır.

Bütün serbest zaman aktiviteleri fiziksel performansa dayalı değildir; örnek TV seyretmek, müzik, spor programları vb. Fiziksel performans sürekli serbest zaman aktivitelerini (deneyimlerini) oluşturmaz. Örnek; profesyonel sporlar. Bu aktiviteler arasındaki farklılıkları görmek önemlidir.

2-Serbest Zamanın Temel Unsurları

Serbest zaman kişinin kendini zenginleştirdiği (değer olarak ve kendini ifade ettiği ve kendinin seçtiği ünitelerden oluşan ve kişinin kendini yarattığı zamandır.

Bütün serbest zaman aktiviteleri fiziksel performansa dayalı değildir; örnek TV seyretmek, müzik, spor programları vb. Fiziksel performans sürekli serbest zaman aktivitelerini (deneyimlerini) oluşturmaz. Örnek; profesyonel sporlar. Bu aktiviteler arasındaki farklılıkları görmek önemlidir.

ŞEKİL.1

Serbest zaman kavramı ilk bakışta çok kolay oynanan bir oyunmuş gibi görünmektedir. Fakat aslı hiçte görüldüğü kadar kolay değildir (Davis , 2000).

Biz serbest zamanı nasıl tanırız?

Aktivite
(Zorunluluklardan Uzak)
Özgür zaman > Fırsatlar > Seçim

Fonksiyonu nedir?

Aktivite
Pozitif Çaba
Rahatlama – Serbest gelişim – Recreation

İnsancıl potansiyeli nedir?

Potansiyel
Değerli önemli deneyimler
Kendini tanıma – Sosyalleşme – Kültürel
Modernleşme

Sonuç?

Serbest zaman bir aktiviteden daha çok önemli,
değerli yaşam deneyimleridir.

ŞEKİL.2

(Davis , 2000).

Serbest zaman; zorlamaların olmadığı ve hoşnutluk yaşandığı bir zamanı ifade eder. Zaman kavramını sadece bir kavram olarak görmek konuyu anlamamızı güçleştirecektir. Zaman içerdiği değerler ile bir anlam ifade eder ve bu değer gittikçe artmaktadır.

Kılbaş (1994) yaptığı çalışmada boş zamanı değerlendirmenin giderek örgütlü etkinliklere doğru yöneldiğini, çocuk ve gençlere toplumsal değerler aşılama ve toplumsal bazı istenilen amaçlara ulaşmayı hedeflediğini belirtmiştir. Boş zamanı değerlendirme ile yetişkin eğitimi etkinliklerini karşılaştırdığı araştırmasında, bu iki etkinliğe katılanların birbirlerine benzer özellikler gösterdiğini tespit etmiştir. Bunun yanında, fazla eğitim görmüş olanların örgütlü boş zamanı değerlendirme etkinliklerine katılmada, az eğitim görmüş kişilerin ise örgütlü olmayan boş zamanı değerlendirme etkinliklerine katılmada daha istekli olduklarını belirtmiştir.

3.Serbest Zaman Kullanımı

Zamanı verimli ve etkili kullanabilme öncelikle bir eğitim işidir. Bu ise okulların ve ailenin üzerinde olan bir sorumluluktur. Zamanın verimsiz ve yanlış kullanımından çıkan kötü sonuçlar, bireyi ve toplumu etkilemektedir.

Serbest zamanı iyi kullanabilmek ve bireyin kendisine ,eğitim hayatına , sosyal hayatına, dinlenme ve eğlenmesine, biyolojik ve fizyolojik ihtiyaçların karşılanmasına ayırdığı zaman birimleri arasında dengeyi iyi kurabilmesine bağlıdır. Denge bir yaşam ilkesi olmalıdır. Zamanın kullanımında hakimiyet insanda olmalıdır (Kılbaş,1994).

Ülkemizde okullarda bilinçli ve ayrı bir boş zaman eğitimine önem verildiğinden söz edilemez. Oysa ki eğitimin genel amaçları arasında bireyin serbest zamanını iyi bir biçimde değerlendirmesi için okula sorumluluklar yüklenmiştir. Fakat gerekli müfredat yani içerik verilemediği için uygulamada bu amaç pek sağlıklı gerçekteşmemiştir. Ayrıca okullardaki eğitsel kol etkinlikleri de yetersiz kalmaktadır. Bu etkinlikler okul saatleri dışına taşamamaktadır. Bu nedenle etkin bir serbest zaman eğitimi ve zamanın kullanımına gereksinim olduğu ortadadır. Ülkemizde serbest zaman uğraşları arasında yer alabilecek beden eğitimi, resim, müzik ve el işleri gibi alanlar resmi müfredat programları arasında sınırlı bir yer almaktadırlar (Tezcan , 1993).

E-REKREASYON KAVRAMI

1-Rekreasyonun Tanımı Ve Önemi

Türkçe karşılığı yaygın bir şekilde boş zamanları değerlendirme olarak kullanılmaktadır. Bu ise bireylerin yada toplumsal kümelerin boş zamanlarında gönüllü olarak yaptıkları dinlendirici ve eğlendirici etkinlikler anlamını taşımaktadır. Bir diğer tanıma göre rekreasyon kişiyi zorunlu iş ve etkinliklerinden sonra yenileyen dinlendiren ve gönüllü olarak yapılan faaliyetler olarak tanımlanabilmektedir (Karaküçük,1999).

Rekreasyon gençlerin serbest zaman faaliyetlerine sistemli olarak katılması onların sosyalleşmesi için önemli bir unsurdur. Sosyalleşme gencin kişisel ve toplumsal varlık olarak yetiştiği kişiliğini kazandığı süreçtir. Kurumlar veya sosyal kuruluşlar tarafından yapılan rekreasyon faaliyetlerinde kişi sadece seçme özgürlüğü ve eğlenmesi ile değil aynı zamanda sosyal olarak kabul edilmesi ahlaki olarak güçlü değerlere ulaşması, bireylerin ve toplumun iyi ve sağlıklı olabilmesi için önemli katkılar sağlandığı ortamları yaratır.

Rekreasyon faaliyetleri pasif, aktif, basit, kompleks, mekanik, yaratıcı, sağlıklı veya zararlı olabilir. Rekreasyonun önemi, eğitim ve sosyal yöndendir. Bireylerin duygusal, fiziksel, sosyal gelişmesinde grup aktiviteleri önemli rol oynar. Gençler için deneme fırsatları yaratır ve değişik fiziksel, sosyal yetenekleri uygun davranışları sağlar (Ağaoğlu , 2002).

Rekreasyona duyulan ihtiyacın gerekçeleri, kişinin fiziksel gelişimi, ruh sağlığı, bireyin sosyalleşmesi, kişisel beceri ve yeteneğin gelişmesi, yaratıcı gücün artması, çalışma

başarısı ve iş verimliliğinin yükselmesi, insanı mutlu etmesi, toplumda dayanışma ve bütünleşmenin sağlanmasına, demokratik toplumun yaratılmasına, fiziksel gücün yenilenmesi, rutin hayattan uzaklaşma, yeni insanlarla tanışma, monotonluktan kurtulma gibi daha birçok özellik sıralanabilir.

2-Okul Ve Rekreasyon

Okul ve rekreasyon çok yakın bir ilişki içerisinde. Okul bir taraftan öğrencilerini, personelini, programlarını ve uygulamalarını rekreasyon kurallarına göre ayarlamak zorunluluğunu taşıırken diğer taraftan genel eğitim amaçlarını gerçekleştirme sorumluluğunu taşımaktadır. Ancak okullar çoğunlukla öğretimle ilgilenmektedirler. Eğitim ihmal edilmektedir (Karaküçük, 1999).

Okulun müfredat programları ile ulaşılması istenen hedefler yer değiştirmektedir. Okullarda artık sadece öğrencileri bir üst öğretime ve sınavlara hazırlama aracı olmayıp öğrencilerin modern bir toplumun vatandaşları olarak kendi kapasite ve yeteneklerini en uygun şekilde değerlendirme imkanı vermek amacı güdülmelidir. Değişen fonksiyon süreci içinde okullarda rekreasyon eğitimi önemli bir yer tutmaktadır. Toplumun gelişimine ve isteklerine paralel, okulun üstlendiği fonksiyonlarda değişimler yaşanmaktadır. Günümüzde rekreasyona olan ilgi, onun eğitim potansiyelinde fiziki ve ruhsal sağlığa, becerilere, sosyal ve toplumsal niteliklere ayrıca çalışma verimine olan olumlu katkısının gücünde toplanmaktadır. Bu güç okulların rekreasyon eğitimine ağırlıklı olarak yönelme gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır. Okullar, öğrencilere bunu boş zamanı olumlu ve etkin bir biçimde kullanabilmek ve rekreatif etkinliklerin genel eğitimi desteklemesi ve bu amaçla kullanılması şeklinde vermek durumundadırlar (Butcher , 1972). Bu anlamda okullar genel olarak rekreasyon konusunda beş temel sorumluluk ortaya koyarlar

1.Okullar, genç öğrencilerin eğitiminden zevk alabilecekleri resim, müzik, beden eğitimi, sanat gibi rekreatif yolları eğitimin hizmetine sokarak zevkli bir eğitim verirler.

2.Okullar, eğitim ve rekreasyon arasındaki ilişkiyi maximum düzeyde tutarlar.

3. Okullar, eğitim programlarıyla rekreasyon programlarını birlikte geliştirirler.

4.Okullar çevre insanların da imkanlarını rekreasyon alanında teşvik ederler.

5. Okullar rekreasyonun yararlarını çevre insanlarına anlatabilirler

Okullarda rekreasyon alışkanlıkları edinip yaşam boyu uygulanabilecek beceriler ve etkinlikleri öğrenebilecek, zaman ve sistem bulunmaktadır. Okullar, rekreasyon eğitimi bakımından olumlu ortamları yaratmada, güzel fırsatlar verebilme imkanlarına sahipken çoğu kez eğitim sadece bilgi edinme olayı olarak görülmüştür (Karaküçük,1999).

3-Genel Eğitim Ve Rekreasyon İlişkisi

İnsan mutlaka eğitime ihtiyaç duyar ve insan bu eğitime cevap verir.Rekreasyon eğitimi genel eğitim içerisinde; çevre, sağlık yurttaşlık eğitimleri gibi yer alan uygulamalarda ve sadece amaçlara ulaşma yollarında farklılıklar olan fonksiyonel bir alan oluşturmaktadır.Rekreasyon etkinliklerinin insan üzerinde yarattığı fiziksel, zihinsel, ruhsal ve sosyal etkileri düşünülecek olursa genel eğitimle olan benzerlikleri rahatça görülebilir.

Bireyin ihtiyaçlarına ve arzularına kendiliğinden ulaşması çok zordur. İnsan hayatının her dönemini kapsayan bir öğrenmeye ihtiyaç duymaktadır. Bunun yolu öncelikle formal yada informal eğitimden geçmektedir. Eğitim insanda öncelikle olgunlaşmayı sağlamalıdır, olgunlaşma olmadan bilgi ve beceri bir işe yaramamaktadır. Genel eğitim, insanları sorunlarını çözecek güce ve sorgulama çağdaşlığına ulaştıracak daha iyi koşullar altında yaşayacak ve kendisini en iyi şekilde hayata hazırlayarak mesleğinde başarı, mutluluk ve sağlık kazandıracak ortamlarla tanıştırır (Karaküçük, 1999).

4-Rekreasyon Ve Beden Eğitimi İlişkisi

Rekreasyon ve beden eğitimi birçok yönlerden birbiriyle ilişkilidir ve birbirlerinin tamamlayıcısıdır. Eğitimle beden eğitiminin genel amaçlarında paralellik bulunmaktadır. Her ikisi de insanların mümkün olan en iyi gelişimi ve demokratik vatandaşlık sorumluluğu kazanmaları için çalışır.

Beden eğitimi, insanın davranışı kişiliğindeki zihinsel sosyal ve duyuşsal değişiklikleriyle ilgilenirken kas hareketlerini temel alır (Daver ve ark. 1975).

Rekreasyon ve beden eğitimi ortak bir organizasyon ortamından daha fazla ilişki içerisinde ve birçok şeyi paylaşabilecek düzeyde görülmektedir. Okullarda beden eğitimi ve rekreasyon faaliyetlerinin belirgin bir şekilde ayrıştığı ancak birbirini tamamlayan ve eğitime önemli katkıda bulunan iki unsur olduğu söylenebilir (Karaküçük , 1999). Klasik beden eğitimi etkinliklerinin yanı sıra açık alan sporları, turizm, gezi gibi rekreatif etkinlikler bu ayrışımı ortaya koyar. Beden eğitimi, kişinin fiziksel, ruhsal ve sosyal beceriler kazanarak zindelik kazandığı ve bunu korumak için uyguladığı bir süreç olarak tanımlanırken rekreasyonda bireyin gönüllü olarak seçtiği tatmin olma ve keyif alma beklentisi ile gerçekleştirdiği bir boş zaman tecrübesi olarak tanımlanmaktadır. Bu da beden eğitimi ve rekreasyon arasında amaçlar doğrultusunda bir paralellik göstergesi sayılır. Ancak her iki kavramın aynı şeyler olduğu söylenemez. Ama beden eğitiminin rekreasyonel yaşamda gerek uygulamalar, gerekse eğitim bakımından önemli bir potansiyel yarattığı söylenebilir. Özünde

yapılan faaliyetlerden zevk almak olarak rekreasyon faaliyetlerinin içinde yer alan beden eğitimi diğer rekreatif çeşitlerden fonksiyon olarak pek fazla bir farkta taşımamaktadır.

İlkokul seviyesindeki beden eğitimi dersleri çocukların sadece fizyo-sosyolojik gelişmelerine yardımcı olmakla kalmayarak aynı zamanda yetişkinlik dönemi boyunca devam ettirebilecekleri bir boş zaman alışkanlığı da kazandırmalıdır. Modern eğitimin önemli bir görevi de zaten gençleri boş zamana hazırlamak ve onu kendisine, beraberinde topluma yararlı bir şekilde değerlendirebilmesine yardımcı olabilmektedir (Kılbaş,2001).

Bu nedenle okullarda beden eğitimi öğretmenleri dersin amaçlarını da yansıtabilecekleri bir anlayış içerisinde olmalıdırlar. Bu anlayış paralelinde:

1-Beden eğitiminin sadece klasik amaçları yanında öğrencilerin bir yaşam boyu bedensel etkinliklere katılımlarını teşvik etmek.

2-Sağlıklı olmanın sonuçta iyi bir yaşamın gerçekleşmesinin önemli bir koşulu olduğu.

3-Beden eğitimi ve rekreasyon arasındaki yakın ilişkiyi boş zamanların verimli bir şekilde değerlendirilmesi bakımından açıklamak olduğu belirtilebilir.

Beden eğitimi öğretmenleri ve müstakil rekreasyon liderlerinin birbirlerini tamamlayacak çok şeyleri olduğu görülmektedir (Karaküçük,1999).

III- MATERYAL METOD

Araştırmanın evrenini Türk Eğitim Sistemi içinde yer alan ortaöğretim kurumlarındaki lise 1,2 ve 3. sınıf kız ve erkek öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise Samsun, Sivas ve Tokat illeri içinden sosyo-ekonomik düzeyi orta seviyede olan liselerden tesadüfi örneklem alma yoluyla seçilen 990 öğrenci anketi değerlendirmeye alınmıştır. Anketlerin değerlendirilme aşamasında, soruları eksik cevaplayan öğrenci sayısı, bulgular kısmında belirtilmiştir.

Anket geliştirilirken konu ile ilgili mevcut literatür incelenmiştir. Anketin geçerliliği için uzmanlardan görüş alınmış ve öğrencilere ön test uygulanarak anketin güvenilirliği sağlanmaya çalışılmış ve yeniden uzmanlarca gözden geçirilmiştir. Belirlenen eksikler giderilmiş ve anket hazır hale getirilmiştir. Öğrenciye uygulanan anket; öğrenci kimlik bilgileri (8 sorudan oluşmaktadır.) öğrencilerin beden eğitimi dersi hakkındaki düşünceleri (15 sorudan oluşmaktadır.), öğrencilerin ders dışı etkinlik ve beden eğitimi öğretmenleri hakkındaki düşünceleri (12 sorudan oluşmaktadır.) olmak üzere 3 bölümden oluşmuştur. Öğrencilere açık ve net cevap verebilmeleri yönünde ön açıklama yapılmıştır. Ayrıca öğrencilerden gelen sorulara da açıklık getirilmiştir. Uygulanan anketler öğrencilerden alınırken kontrol edilmiş yanlış anlaşılma olmamasına dikkat edilmiştir. Anket formlarının cevaplanmasıyla elde edilen veriler Microsoft Excel tabloları programında sayısal verilere dönüştürülmüştür. Elde edilen verilere SPSS paket programı uygulanarak istatistiksel işlem yapılmıştır. İstatistiksel işlem olarak ki-kare, frekans ve yüzde testleri uygulanmıştır.

IV- BULGULAR

TABLO 1: Öğrencilerin cinsiyete göre dağılımı

	Frekans	%
Erkek	512	51.7
Kız	478	48.3
Toplam	990	100.0

TABLO 2: Öğrencilerin baba ve anne eğitim düzeyi dağılımı

Baba eğitim durumu	Frekans	%	Anne eğitim durumu	Frekans	%
Formal eğitim almamış	7	0,7	Formal eğitim almamış	37	3.7
İlkokul mezunu	158	16.0	İlkokul mezunu	301	30.4
Ortaokul mezunu	187	18.9	Ortaokul mezunu	212	21.4
Lise mezunu	361	36.5	Lise mezunu	319	32.2
Üniversite mezunu	277	28.0	Üniversite mezunu	120	12.1
Toplam	990	100.0	Toplam	989	99.9
			Sistem	1	0.1
		Toplam	990	100.0	

TABLO 3: Öğrencilerin ailelerinin gelir düzeyi dağılımı

		Frekans	%
	0-250 YTL	32	3.2
	251-500 YTL	124	12.5
	501-700 YTL	165	16.7
	701-1000 YTL	319	32.2
	>=1001 YTL	348	35.2
	Toplam	988	99.8
Cevapsız	Sistem	2	0.2
Toplam		990	100.0

TABLO 4 : Cinsiyete göre Beden eğitimi öğretmenin arkadaşça davranma dağılımı

Cinsiyet	Evet	Evet	Kısmen	Kısmen	Hayır	Hayır	Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Erkek	373	72,9	95	18,6	44	8,6	512	100
Kız	290	60,7	101	21,1	87	18,2	478	100
Toplam	663	67,0	196	19,8	131	13,2	990	100

$$\chi^2 = 23.549, p \leq 0.05$$

Cinsiyete göre verilen cevaplar arasında anlamlı farklılık vardır ($p < .05$).

TABLO 5: Beden eğitimi dersi sırasında sınıf arkadaşlarınızın kötü veya olumsuz davranışlar dağılımı

		Frekans	%
	Evet	158	16.0
	Kısmen	250	25.3
	Hayır	582	58.8
Toplam		990	100.0

TABLO 6: Beden eğitimi dersinde anlamadığınız ya da merak ettiğiniz bir konu hakkında öğretmeninize soru sorabilme dağılımı

		Frekans	%
	Evet	711	71.8
	Kısmen	166	16.8
	Hayır	112	11.3
	Toplam	989	99.9
Cevapsız	Sistem	1	0.1
Toplam		990	100.0

TABLO 7: Beden eğitimi dersinde arkadaşınızın hatasını düzelttiniz mi yada sizin hatanızı arkadaşınız düzeltimi dağılımı

		Frekans	%
	Evet	417	42.1
	Kısmen	287	29.0
	Hayır	284	28.7
	Toplam	988	99.8
Cevapsız	Sistem	2	0.2
Toplam		990	100.0

TABLO 8: Beden eğitimi dersini her yıl almak isteme dağılımı

		Frekans	%
	Evet	794	80.2
	Kısmen	76	7.7
	Hayır	120	12.1
	Toplam	990	100.0

TABLO 9: Beden eğitimi dersi yerine başka bir aktiviteye katılmak isteme dağılımı

		Frekans	%
	Evet	291	29.4
	Kısmen	189	19.1
	Hayır	508	51.3
	Toplam	988	99.8
Cevapsız	Sistem	2	0.2
Toplam		990	100.0

TABLO 10: İmkanımız olsa, beden eğitimi dersi yerine başka bir ders almak görüşleri dağılımı

		Frekans	%
	Evet	219	22.1
	Kısmen	138	13.9
	Hayır	628	63.4
	Toplam	985	99.5
Cevapsız	Sistem	5	0.5
Toplam		990	100.0

TABLO 11: Cinsiyete göre Beden eğitimi dersine karşı motive olabilme dağılımı

Cinsiyet	Evet		Kısmen		Hayır		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Erkek	414	80,9	74	14,5	24	4,7	512	100
Kız	309	65,1	112	23,6	54	11,4	475	100
Toplam	723	73,3	186	18,8	78	7,9	987	100

$$\chi^2= 33.211, p\leq 0.05)$$

Cinsiyete göre verilen cevaplar arasında anlamlı farklılık vardır ($p<.05$).

TABLO 12: Cinsiyete göre Beden eğitimi dersinden sonra kendinizi rahatlamış hissetme dağılımı

Cinsiyet	Evet		Kısmen		Hayır		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Erkek	318	62,1	130	25,4	64	12,5	512	100
Kız	218	45,9	131	27,6	126	26,5	475	100
Toplam	536	54,3	261	26,4	190	19,3	987	100

$$(\chi^2= 37.558, p\leq 0.05)$$

Cinsiyete göre verilen cevaplar arasında anlamlı farklılık vardır ($p<.05$).

TABLO 13: Beden eğitimi dersinin sosyal gelişiminize katkısı olduğunu düşünme durumu dağılımı

		Frekans	%
	Evet	640	64.6
	Kısmen	232	23.4
	Hayır	113	11.4
	Toplam	985	99.5
Cevapsız	Sistem	5	0.5
Toplam		990	100.0

TABLO 14 : Cinsiyete göre Beden eğitimi dersinin size düzgün bir duruş alışkanlığı kazandırma dağılımı

Cinsiyet	Evet		Kısmen		Hayır		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Erkek	357	69,9	112	21,9	42	8,2	511	100
Kız	255	53,5	112	23,5	110	23,1	477	100
Toplam	612	61,9	224	22,7	152	15,4	988	100

$$(\chi^2= 47.306, p \leq 0.05)$$

Cinsiyete göre verilen cevaplar arasında anlamlı farklılık vardır($p < .05$).

TABLO 15: Cinsiyete göre Beden eğitimi dersi sırasında kendinizi iyi hissetme dağılımı

Cinsiyet	Her zaman		Zaman Zaman		Hiçbir Zaman		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Erkek	409	79,9	84	16,4	19	3,7	512	100
Kız	311	65,3	106	22,3	59	12,4	476	100
Toplam	720	72,9	190	19,2	78	7,9	988	100

$$(\chi^2= 35.134, p \leq 0.05)$$

Cinsiyete göre verilen cevaplar arasında anlamlı farklılık vardır ($p < .05$).

TABLO 16: Gelir düzeyine göre Beden eğitimi dersi sırasında sınıf ortamı eğlenceli olma dağılımı

Gelir Düzeyi	Evet		Kısmen		Hayır		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
0-250	30	93,8	1	3,1	1	3,1	32	100
251-500	80	64,5	29	23,4	15	12,1	124	100
501-700	117	71,3	31	18,9	16	9,8	164	100
701-1000	236	74,0	52	16,3	31	9,7	319	100
≥ 1001	249	71,8	77	22,2	21	6,1	347	100
Toplam	712	72,2	190	19,3	84	8,5	986	100

$$(\chi^2= 17.932, p\leq 0.05)$$

Gelir düzeyine göre verilen cevaplar arasında anlamlı farklılık vardır(p<.05).

TABLO 17: Cinsiyete göre Beden eğitimi öğretmeninin öğrencileri tebrik etme durumu dağılımı

Cinsiyet	Her Zaman		Zaman Zaman		Hiçbir Zaman		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Erkek	244	47,7	85	16,6	182	35,6	511	100
Kız	156	32,8	69	14,5	250	52,6	475	100
Toplam	400	40,6	154	15,6	432	43,8	986	100

$$(\chi^2= 30.452, p\leq 0.05)$$

Cinsiyete göre verilen cevaplar arasında anlamlı farklılık vardır (p<.05).

TABLO 18: Beden eğitimi öğretmeniniz öğrencileri incitecek bir davranış ya da sözlü bir ifade de bulunma durumu dağılımı

		Frekans	%
	Her Zaman	132	13.3
	Zaman Zaman	106	10.7
	Hiçbir Zaman	750	75.8
	Toplam	988	99.8
Cevapsız	Sistem	2	0.2
Toplam		990	100.0

TABLO 19: En çok katılan aktiviteler dağılımı

		Sayı	%
	Park ve doğa aktiviteleri	91	9,2
	Okul aktivitesi	145	14,6
	Kültürel aktiviteler	139	14,0
	Sportif aktiviteler	601	60,7
	Toplam	976	98,6
Cevapsız	Sistem	14	1,4
Toplam		990	100,0

TABLO 20: Ders dışı aktivitelere en çok yönlendirenler dağılımı

		Frekans	%
	Okul	136	13,7
	Aile	215	21,7
	Beden eğitimi öğretmeni	125	12,6
	Diğer Öğretmenler	86	8,7
	Çevre	420	42,4
	Toplam	982	99,2
Cevapsız	Sistem	8	0,8
Toplam		990	100,0

TABLO 21: Okuldaki beden eğitimi öğretmenini tanımlama şekli dağılımı

		Frekans	%
1	Kuralcı, taviz vermeyen dersi kendi hazırlayıp kendi sunan	120	12,1
2	Derste öğrenci katılımına önem verir, objektif ve tarafsız davranır	501	50,6
3	Derste öğrencileri kendi haline bırakıp sorumluluk alıp vermekten kaçınır	89	9,0
4	Grup çalışmasına önem verir, organizasyonlar yapar, öğrencilerin düşüncesine de önem verir	276	27,9
	Toplam	986	99,6
Cevapsız	Sistem	4	0,4
Toplam		990	100,0

TABLO 22: Cinsiyete göre Beden eğitimi öğretmenin yetenekli olunan bir branşa yönlendirme durumu dağılımı

Cinsiyet	Evet		Kısmen		Hayır		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Erkek	258	50,4	103	20,1	151	29,5	512	100
Kız	151	31,9	107	22,6	216	45,6	474	100
Toplam	409	41,5	210	21,3	367	37,2	986	100

$$(\chi^2= 38.173, p\leq 0.05)$$

Cinsiyete göre verilen cevaplar arasında anlamlı farklılık vardır ($p<.05$).

TABLO 23: Beden eğitimi öğretmenin , okulda ders dışında sportif aktiviteler (spor müsabakaları , turnuvalar, yarışmalar,v.b) organize ettme dağılımı

		Frekans	%
	Evet	647	65.4
	Kısmen	125	12.6
	Hayır	215	21.7
	Toplam	987	99.7
Cevapsız	Sistem	3	0.3
Toplam		990	100.0

TABLO 24: Cinsiyete göre Beden eğitimi dersinde öğrenilen bilgilerin günlük yaşantıda yardımcı olma durumu dağılımı

Cinsiyet	Evet		Kısmen		Hayır		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Erkek	293	57,2	162	31,6	57	11,1	512	100
Kız	215	45,1	145	30,4	117	24,5	477	100
Toplam	508	51,4	307	31,0	174	17,6	989	100

$$(\chi^2= 32.409, p\leq 0.05)$$

Cinsiyete göre verilen cevaplar arasında anlamlı farklılık vardır ($p<.05$).

TABLO 25: Cinsiyete göre Beden eğitimi öğretmenin okul dışı faaliyetler hakkında bilgilendirme durumu dağılımı

Cinsiyet	Her Zaman		Zaman Zaman		Hiçbir Zaman		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Erkek	242	47,3	149	29,1	121	23,6	512	100
Kız	160	33,5	106	22,2	211	44,2	477	100
Toplam	402	40,6	255	25,8	332	33,6	989	100

$$(\chi^2= 47.195, p\leq 0.05)$$

Cinsiyete göre verilen cevaplar arasında anlamlı farklılık vardır ($p<.05$).

TABLO 26: Okullarda, öğrencilere herhangi bir ders dışı etkinlik (sportif, kültürel v.b) düzenlenme durumu dağılımı

		Frekans	%
	Evet	641	64.7
	Kısmen	131	13.2
	Hayır	216	21.8
	Toplam	988	99.8
Cevapsız	Sistem	2	0.2
Toplam		990	100.0

TABLO 27: Okullardaki herhangi bir ders dışı etkinliğine katılma durumu dağılımı

		Frekans	%
	Evet	469	47.4
	Kısmen	116	11.7
	Hayır	402	40.6
	Toplam	987	99.7
Cevapsız	Sistem	3	0.3
Toplam		990	100.0

TABLO 28: Beden eğitimi öğretmeninin öğrencileri bir spor müsabakasına izleyici olarak götürme durumu dağılımı

		Frekans	%
	Evet	278	28.1
	Kısmen	59	6.0
	Hayır	647	65.4
	Toplam	984	99.4
Cevapsız	Sistem	6	0.6
Toplam		990	100.0

TABLO 29: Beden eğitimi öğretmeniniz kültürel veya eğlence amaçlı bir gezi düzenleme durumu dağılımı

		Frekans	%
	Evet	140	14.1
	Kısmen	92	9.3
	Hayır	755	76.3
	Toplam	987	99.7
Cevapsız	Sistem	3	0.3
Toplam		990	100.0

TABLO 30: Beden eğitimi öğretmeninin ders dışında yapmış olduğunuz bir etkinlikte, öğrencileri izlemeye gelme durumu dağılımı

		Frekans	%
	Her Zaman	225	22.7
	Zaman Zaman	122	12.3
	Hiçbir zaman	642	64.8
	Toplam	989	99.9
Cevapsız	Sistem	1	0.1
Toplam		990	100.0

V- TARTIŞMA

Eğitim, toplumlar açısından vazgeçilmez bir gereksinimdir.”Eğitimin genel amacı, yetişmekte olan çocukların ve gençlerin topluma sağlıklı ve verimli bir şekilde uyum sağlamalarına yardımcı olmaktır” (Varış , 1994).

Bu çerçevede genel eğitimin ayrılmaz bir parçası olan beden eğitimi derslerinin de bireyin ve toplumun beklentileri doğrultusunda geliştirilmesi oldukça önem taşımaktadır. Öyle ki; “Beden eğitimi programları yalnız okulda çalışmayı değil, aynı zamanda toplumla yaşa ve öğrenme koşullarını geliştirmeyi, bireyin fiziksel, zihinsel, duygusal ve sosyal gelişimine katkı amacına yönelik etkilerde bulunmasını da sağlamaktadır.”(Sunay , 1996).

Elde edilen bulgulara göre öğrencilerin % 51.7’si erkek , %48.3’u bayandır (Tablo1). Öğrencilerin anne ve babalarının eğitim durumlarına bakıldığında ise lise mezunu olan babaların % 36.5’lik bir oranla, %32.2’si lise mezunu olan annelere nazaran daha yüksek olduğu görülmektedir. Ailelerin gelir düzeyleri sorgulandığında ise en yüksek oranla % 35.2 ile aylık 1001 ytl ve üzerinde gelir sahibi oldukları sonucuna varılmıştır.%3.2’lik bir kesimin ise aylık 0-250 ytl arası gelir düzeyine sahip oldukları tespit edilmiştir (Tablo 3).

Ailelerin aylık gelir durumları incelendiğinde yoğunluk 251 ytl ile 1001 ytl (% 35.2) arasındadır. Ayrıca ailelerin % 16.7’sinin 501-700 ytl arası aylık gelire sahip olması, % 12.5’in 251-500 ytl arasında olması bu ailelerin geçim sıkıntısı içinde olduklarını göstermektedir. Ders dışı etkinliklerin ve sportif aktivitelerin bir çoğunun, özellikle ailelere maddi yükümlülükler getirdiği düşünülecek olursa, ders dışı aktivitelere yönlendirmede ailelerin geri planda kalmaları normal karşılanabilir.

Öğrencilerin ders dışı etkinliklere katılımını etkilemesi muhtemel nedenlerden birisi de anne babanın eğitim durumudur. Annelerin %3.7’ si ile babaların %7’sinin okuma-yazma bilmemesi üzerinde önemle durulması gereken bir durumdur. Yine annelerin %51.8’i şu anki uygulamaya göre ilköğretim mezunudur. Babaların ise günümüzdeki sisteme göre %34.9’u ilkokul mezunudur.

Annelerin %32.2’si lise mezunu iken bu oran babalarda ise %36.5 ‘tir. Annelerin %12.1 ‘i niversite mezunu babaların ise %28’ inin niversite mezunu olmaları olumlu bir gelişmedir (Tablo 2). Köse , yapmış olduğu çalışmada annelerin %56.1’inin ilkokul mezunu olduğu sonucuna varmış ve “ocuğun ders dışı etkinliklere katılımını etkilemesi muhtemel nedenlerden birisi de anne- babanın eğitim durumu ve buna bağlı olarak kültür seviyesidir” ne srmştir (Köse, 2003).

Öğrencilerin cinsiyet dağılımlarına göre beden eğitimi öğretmenlerinin öğrencilere arkadaşça bir tutum içerisinde olup olmama ilişkisine bakıldığında, bu ilişki kız öğrencilerde %18.2'lik bir oranda olumsuzluk içerirken bu durum erkek öğrencilerde ise %8.6'dır (Tablo 4). Aynı çalışmada öğrencilerin olumlu tutum göstergeleri erkek öğrencilerde %72.9 iken kız öğrencilerde ise %60.7 olarak bulunmuştur.

Öğretmen ve öğrenciler arasında varolan pozitif ve negatif ilişkiler öğrencilerin akademik olduğu kadar sosyal, duyuşsal ve davranışsal yönden de gelişmelerini olumlu ve olumsuz yönde etkilediği söylenebilir (Çınkır, 2004). Aicinena 'ya göre, beden eğitimine ilişkin olumlu öğrenci tutumunda öğretmen davranışı, sınıf çevresi, aile ve okul çevresi önem taşımaktadır. Pehlivan ve Öksüzoğlu (2006) öğrencilerin beden eğitimi dersinden beklentileri konulu araştırmasında, öğrenci beklentilerin ilk sırasında, beden eğitimi öğretmenin, öğrenciyle daha fazla ilgilenmesi ve arkadaşça davranması yönünde olduğunu ortaya koymuşlardır. Luke ve Sinclair liseli kızların beden eğitimine ilişkin olumsuz tutumlarının nedeninin beden eğitimi öğretmenleri olduğunu, erkek ve kız öğrencilerin olumlu ve olumsuz tutumlarının en önemli belirleyicilerinin ise benzer olduğunu ileri sürmektedirler. Beden eğitimi öğretmenlerinin genelde erkek olmaları ve dolayısıyla kız öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarını anlamakta güçlük çekebilecekleri varsayılabilir. Konuyla ilgili olarak yapılan diğer çalışmalarla ve elde edilen bulguların paralellik gösterdiği söylenebilir (Demirhan ve ark.2003).

Tablo 5'te ise öğrencilerin %16'sı ders ortamında olumsuz davranışlar sergilendiğini düşünürken, %25.3' ü ise ders ortamında olumsuz davranışlar sergilendiği görüşüne kısmen cevabını vermişlerdir. Bazı araştırma sonuçlarına göre, erkek öğrencilerin beden eğitimi ve spora ilişkin tutum puanlarının kız öğrencilere göre daha yüksek olduğu bulunmuştur (Demirhan ve ark. ,2003). Olumsuz verilen cevapları ise Figley(1985)'in yaptığı çalışmada lise düzeyindeki öğrencilerin tutumlarını incelemiş ve olumsuz tutumun %31.1'nin sınıf atmosferi ve akran davranışından kaynaklandığı yönünde bulgular sunmuştur (Figley , 1985). Yine Scraton (1993) kız- erkek birlikte işlenen beden eğitimi dersi ortamında erkek öğrencilerin kız öğrencilerden bedenlerine ve sporsal yeteneklerine yönelik olumsuz mesajların kız öğrencilerin beden eğitimi dersi ve ortamına karşı olumsuz tutum sergilediklerini belirtmiştir (Koca , 2004). Konuyla ilgili yapılan diğer çalışmalar incelendiğinde elde edilen verilerin birbirinden çokta farklı olmadığı sonucuna varılabilir. Öğrencilerin beden eğitimi dersi sırasında arkadaş davranışlarından olumlu veya olumsuz etkilendikleri söylenebilir.

Beden eğitimi dersinde, beden eğitimi öğretmenine soru sorabilme düzeyine bakıldığında (Tablo 6) , %71.8 ‘i evet, %16.8 ‘i kısmen, % 11.3’lük bir kesim ise hayır cevabını vermiştir. Demirhan ve arkadaşları ideal bir beden eğitimi öğretmenin üç temel niteliğini; öğrencileri her konuda anlaması %31.24, mesleki bilgi ve becerilerinin yeterli olması %23.85 ve espri anlayışına sahip olması %22.88 şeklinde sıralamışlardır (Demirhan ve ark. 2003). Oysaki öğrencilerin belirli bir kısmı öğretmenine soru sormadığından yakınmıştır. Bu durum öğrencinin derse karşı olumsuz tutum takınmasına sebebiyet verebilir. Fowler (1974)’a göre ilkökul öğrencilerinin öğretmen davranışının farkında olmaları, beden eğitimine yönelik olumlu tutumu yükseltmektedir. Stensaasens’in bulguları ise 7,8 ve 9. sınıf öğrencilerinin öğretmen merkezli yönetime ilişkin olumsuz tutum geliştirdiklerini söylemektedir. “Öğrencilerin öğretmenleri ile birebir ilişkiye girmeleri derse karşı olumlu tutum geliştirmede önemlidir” (Demirhan ve ark, 2001). Öğrencinin beden eğitimi öğretmenine soru sorabilme oranının yüksek olması sonucunda öğrencinin beden eğitimi öğretmenine ve dersine karşı olumlu tutum içerisinde olduğu düşünülebilir.

Tablo 7’de öğrencilerin beden eğitimi dersi sırasında %42.1’lik bölümünün yardımlaştığı beraberinde %29’unun ise kısmen yardımlaştıkları sonucu ortaya çıkarken, %28.7’lik bir bölümün ise ders sırasında yardımlaşmadığı ortaya çıkmıştır. Yılmaz ve arkadaşları (2005) yapmış oldukları çalışmada, beden eğitimi öğretmenlerinin, derslerinde kullandıkları öğretim yöntemlerinin kullanım sıklığında %2.9’luk bir oranda yardımcı buluş yönteminin yer aldığını ortaya koymuştur. Yine aynı çalışmada %82.9’la alıştırma yöntemi ve % 14.2 ile komut yönteminin kullanıldığı ortaya çıkmıştır. Buradan da beden eğitimi öğretmenlerinin “alıştırma” ve “komut” öğretim yöntemlerini kullanırken “öğrenci merkezli” yöntemleri pek tercih etmedikleri sonucuna varılabilir. Bu sonuç beden eğitimi öğretmenin, öğretmen merkezli bir öğretim metodu izlemesinden kaynaklanabilir. Oysa beden eğitimi derslerinde gerçekleştirilen sportif aktivitelerde grup halinde çalışma, işbirliği içinde bulunma gibi grup etkinlikleri sağlanabilir.

Beden eğitimi dersini öğrencilerin sürekli alma durumlarında %80.2’lik olumlu tutum önemlidir (Tablo 8). %7.7’lik bir dilim ise kısmen cevabını verirken, %12.1’lik bir grup ise her yıl beden eğitimi dersini almak istemediğini belirtmiştir. “Machintosh ve Albinson beden eğitimi dersi alan öğrencilerin, dersler ve okula ilişkin olumlu tutum geliştirdiklerini ortaya koymuştur. Diğer bir çalışmada ise beden eğitimi seçmeyen kız öğrencilerin %95.2’si diğer derslerin kariyerleri için daha önemli olduğunu, %57.3’ünün programlarına uymadığını ,%39.8’i okul dışında yaptıkları egzersizleri yeterli bulduklarını belirtmişlerdir” (Demirhan ve ark,2001). Beden eğitimi dersini sürekli almak istemeyen öğrenci grubunun akademik eğitim

kaygısının yüksek olması ve beden eğitimi ders programlarının çok çeşitli olmayışından kaynaklanabileceği söylenebilir.

Öğrencilerin beden eğitimi dersi yerine başka bir aktiviteye katılma istekleri sorgulandığında (Tablo 9) % 51.3'lük kesim, başka bir aktiviteye katılma arzusunda olmadıklarını ortaya koymuşlardır. Ama bunun yanında % 29.4'lük bir kesim başka bir aktiviteye katılmak istediklerini, %19.1'lik bir kesim ise yöneltilen soruya kısmen cevabını vermiştir. "Ders ortamı ve malzemesi dersin tercih edilmesinde önemli bir etkidir diyen Schnitger'in çalışmasında ki bulgularda öğrencilerin spor araç-gereçlerinden faydalanamama oranlarını %73.8 gibi olumsuz bir tabloyla ortaya koymuştur "(Sunay,1996).Öğrencilerin başka aktiviteye katılma isteklerinin yüksek seyretmesi, sınıf ortamlarının kalabalık olması ve ders araç gereçlerinin yeterli olmayışına bağlanabilir.

Tablo 10'da ise öğrencilerin beden eğitimi dersi yerine başka bir ders alma durumları sorgulanmış ve alınan en yüksek neticede %63.4 ile hayır cevabı olmuştur. Bunu takiben %13.9'luk bir oran kısmen, % 22.1'lik dilim ise başka bir ders alma isteğinde olduğunu vurgulamıştır. Demirhan çalışmasında Earl ve Stennet 'in öğrencilerin lise beden eğitimi ve sağlık eğitimine ilişkin tutumlarını incelemiştir. Öğrenciler niçin beden eğitimi dersi seçmedikleri sorusuna %64 oranında etkinliklerden hoşlanmadıkları, %42 oranında sporu sevmedikleri, %40 oranında dersin neşeli olmadığı, %39 oranında ise öğretmeni sevmedikleri şeklinde yanıt vermişlerdir (Demirhan,2000). Olumsuz cevapların yüksek olması beden eğitimi dersi için lazım gelen ders araç gereçlerinin ve fiziki şartların beraberinde sınıf ortamlarının kalabalık olmasına bağlanabilir. Bunun yanı sıra ergenlik ve gençlik döneminde ve beden eğitimi dersinde, fiziksel değişim beklentisi içindeki öğrencilerin bu beklentilerinin gerçekleşmemesi olumsuz tutumu doğurabilir. Günümüzde farklı spor alanları ve farklı spor etkinlikleri olmasında ötürü, bir kısım öğrenciye okul beden eğitimi dersi, öğrencinin beklentisini karşılayamayabilir. Dolayısıyla öğrenci okul dışı spor etkinliklerini yeterli görebilir. Bireyin başka ders seçme isteği buradan doğabilir.

Öğrencilerin cinsiyet dağılımı ile beden eğitimi dersine karşı motive olma durumlarının karşılaştırılması incelendiğinde, erkek öğrencilerde derse karşı motivasyonu %80.9 gibi olumlu bir tutumda, bayanlarda ise bu durum %65.1'dir (Tablo 11). Luke ve Cope okul ortamı ve etkili programlar, öğretmenin öğretmede ki etkinliği, öğrencileri anlama düzeyi ve beden eğitiminin gerekliliğine inanması derse karşı önemli bir tutum kazanmalarını etkilediğini söylemişlerdir (Luke ve Cope, 1994). Kız öğrencilerin derse karşı, erkek öğrencilerden daha düşük seviyedeki tutumlarının, kız öğrencilerin ergenlikteki fiziksel değişikliklerden duydukları rahatsızlığın ve bununla ilgili diğer çevresel faktörlerin

sonucunda olduğu düşünülebilir. Konuyla ilgili yapılan bir çalışmada beden eğitimi derslerinin yer aldığı öğrenme ortamlarında kız öğrencilerin bedenlerinin geleneksel olarak ihmal edildiği söylenmektedir (Satina ve Hultgren, 2001). Öğrencilerin okul içinde öğretmenlerinden ve arkadaşlarından aldıkları olumsuz mesajlar, beden eğitimi dersine katılmada ve motivasyonda kız öğrencileri etkilemektedir. Butcher ve Hall (1983)'da beden eğitimi dersine katılan adölesan kızlarla yaptıkları 5 yıllık uzunlamasına çalışmada, adölesan kızların yaşları arttıkça fiziksel daha az katıldıkları yönünde bulguları ortaya koymuştur (Hünük, 2003). Yapılan bir çok çalışmada beden eğitimi dersine karşı ergenlik ve adölesan dönemlerde erkeklerin derse karşı daha yüksek bir tutum izledikleri yönünde bulgular yer almaktadır. Kız öğrencilerin derse karşı motivasyonlarının düşük olmasının gerekçesi, beden eğitimi dersine karşı tutumlarının da düşük olmasına bağlanabilir.

Öğrencilerin beden eğitimi dersinde sonra zihinsel rahatlama oranlarına bakılacak olursa (Tablo 12) %54.1 evet, %26.4 kısmen, % 19.3'ü i ise hayır cevabı vermiştir. Sunay yaptığı çalışmada öğrencilerin, genel bilgi dersiyle oluşan zihinsel yorgunluğun beden eğitimi dersiyle giderilmesi beklentisi olduğunu söylemektedir. Ancak öğrencilerin %48.3'ü bu beklentinin kısmen gerçekleştiğini belirtirken %30.1'i de hiç gerçekleşmediğini belirtmiştir (Sunay, 1996).Sunayın ortaya koymuş olduğu bulgularla elde edilen bulgular arasında benzerlik gözlenmektedir. Konuyla ilgili benzer araştırma ve incelemelerde, genel bilgi derslerinin yarattığı zihin yorgunluğunun giderilmesinde spor etkinliklerinin önemli bir yer tuttuğunu ortaya koymaktadır. Beden eğitimi dersinden sonra rahatlama hissetme oranlarında da farklılık vardır. Bu durum erkek öğrencilerde %62.1 iken kız öğrencilerde %45.9 olarak olumlu olarak yanıtlanmıştır. Kız ve erkek öğrenci grubu arasındaki farkın beden eğitimi derslerinin , erkek egemen toplumda kız gruplarının ihtiyaçlarını yeterince karşılamadığından olduğu düşünülebilir.

Tablo 13'te öğrencilerin beden eğitimi dersinin sosyal gelişimlerine katkısı incelendiğinde öğrenciler kendilerine yöneltilen soruya %64.6'lık bir oranla olumlu tutum göstermişlerdir. Bunu %23.4'le kısmen ve %11.4'lük bir oranla da hayır cevabı takip etmiştir. Köse yaptığı çalışmada 280 öğrenciye 48 soruluk anket uygulamış ve bunun sonucunda sportif etkinliklere katılmanın öğrencilerin %33'ünde güçlü bir kişilik gelişiminde, %15'inde insanlarla tanışma, çevreye uyum sağlamada, %13'ünde iyi iletişim kurma, sıkıntı ve stres atmada etkili olduğu sonucuna varmıştır (Köse,2003). Gözaydın ve arkadaşları 13-14 yaş okul çağındaki ergenlik dönemine yaptıkları fiziksel etkinliklerin sosyal gelişime katkılarını araştırmalarında ergenlik dönemindeki çocuklara, sportif etkinlik öncesi istediklerine ulaşmada, sosyal olarak kabul edilebilir davranışları incelendiğinde %65 evet, %32'si kısmen,

%3'ü hayır cevabını vermiştir. Sportif etkinlik sonrası ise %71'i evet, %28'i kısmen, %1'i hayır cevabını vermiştir (Gözaydın ve ark, 2006). (Taşmektepligilve ark,2006) beden eğitimi dersinin sosyal ilişkilere etkisini %57.7 evet, %24.3 kısmen ve %20 hayır olarak bulmuştur. Araştırmacıların çalışmasıyla, yapılan çalışma arasında elde edilen bulgular arasında benzerlik söz konusudur. Elde edilen bulgulara ve yapılan diğer çalışmalara göre, beden eğitimi dersinin bireyin sosyal gelişiminde önemli rol oynadığı söylenebilir.

Tablo 14'te ise beden eğitimi dersi size düzgün bir duruş alışkanlığı kazandırıyor mu? Sorusuna öğrencilerin %61.8'lik bir bölümü evet, %22.7'si kısmen, %15.4'ü ise hayır cevabını vermiştir. Cinsiyet dağılımı ile beden eğitimi dersinin öğrencilere düzgün bir duruş alışkanlığı kazandırma durumları karşılaştırıldığında erkeklerde %69.9, kızlarda ise %53.5 olan bulgular elde edilmiştir. Konuyla ilgili yapılan bir çalışmanın bulgularına göre, beden eğitimi dersindeki etkinliklerle vücudun düzgün duruş alışkanlığı kazanması konusundaki öğrenci beklentilerinin oranı % 89.1'dir. Ancak % 45.1'lik bölümü beklentilerinin hiç gerçekleşmediğini belirtmişlerdir (Sunay,1996). Çalışmanın bulguları birbirine yakındır.Öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun beklentilerinin ve düşüncelerinin olumlu yönde olması, beden eğitimi dersine ve sportif etkinliklere karşı olumlu tutum geliştirdikleri ifade edilebilir. Kız öğrencilerin erkek öğrencilere oranla düşük yüzdede olmaları, kız öğrencilerin fiziksel değişim beklentilerinin çok yüksek olmasına bağlanabilir.

Öğrencilerin cinsiyet dağılımı ile beden eğitimi dersi sırasında ve ders ortamındaki tutumları karşılaştırıldığında erkek öğrencilerin ders ortamında %79.9'luk bir oranla kendilerini daha iyi hissettikleri durumu ortaya çıkarken, bayanlarda ise bu durumun %65.3 oranında kaldığı tespit edilmiştir (Tablo15). Koca (2004) ilköğretim 8. sınıf kız ve erkek öğrencilerinin beden eğitimi ders ortamındaki beden yaşantıları konulu çalışmasında 24 kız ve 24 erkek öğrenciye yapılan ankette, 24 kız öğrenciden 17'si kız- erkek gruplarının beden eğitimi dersinde ayrı olmasından yana tavır almışlardır. Bunun gerekçelerini de, erkek öğrencilerin sözel ve fiziksel olarak rahatsız ettiklerini ve bundan rahatsız olduklarını, özellikle jimnastik hareketleri yaparken erkeklerden rahatsız olduklarını ve ders etkinliklerinin ve programlarının erkeklere yönelik olduğunu belirtmişlerdir. Bazı araştırmacılar da, kız-erkek gruplarının beraber ders ortamında olmalarının, onların kişilik gelişiminde son derece önemli olduğunu söylemektedirler. Yapılan çalışmanın bulgularına göre düşük seviyedeki kız öğrenci grubunun ders ortamından yeterince hoşnut olmayışları , erkek grubuyla yaşadıkları çatışmaya bağlanabilir.

Tablo 16'da ise gelir düzeyine göre beden eğitimi dersi sırasında sınıf ortamı eğlenceli mi? Sorusu karşılaştırıldığında verilen cevapların dağılımında en yüksek olarak %72.2 evet

seçeneği görülmektedir. Bunu %19.3 ile kısmen, %8.5 ile hayır seçenekleri izlemiştir. %0.2'lik bir dilim ise bu soruya cevap vermemiştir. Edinilen bulgulara göre öğrencilerin sınıf ortamını eğlenceli bulmaları derse karşı olumlu tutum gösterdikleri şeklinde algılanabilir. Beraberinde eğlenceli olarak düşünülen bir ders ortamının fiziksel ve zihinsel becerileri geliştirmeye daha uygun olduğu söylenebilir. 0-250 ytl arası geliri olan aileye mensup öğrencilerin olumlu cevabı %93.8'dir. Çalışmada en üst gelir dilimi olan 1001 ytl ve üzeri gelir sahibi ailelerin öğrencileri ders ortamı eğlenceli mi sorusuna olumlu yaklaşımı %71.8'dir. Gelir dağılımına göre öğrencilerin beden eğitimi ders ortamını eğlenceli bulma yönündeki farkın, gelir düzeyi yüksek olan grubun farklı ders dışı sportif etkinliklere katılmalarından kaynaklandığı düşünülebilir. Gelir düzeyi yüksek öğrenci grubuna okul ve beden eğitimi dersi programları sıkıcı gelebilir. Beden eğitiminde çeşitlilik, tesis ve malzeme derse karşı olan ilgiyi arttırdığı söylenebilir ama Milli Eğitimdeki mevcut şartlar beden eğitimi dersinin ve ders ortamının algılanmasında düşük seviyede tutumlar oluşmasına sebep olabilir.

Araştırmada ki bulgulara göre beden eğitimi öğretmenlerinin %40.4'ünün öğrencileri sözlü olarak ödüllendirdiği %15.6'sının kısmen, %43.6'sının ise sözlü hiçbir iltifatta bulunmadığı ortaya çıkmıştır (Tablo 17). Çalışmaya katılan öğrencilerin yarısına yakın bölümünün olumsuz cevap vermesi düşündürücüdür. Çınkır (2004), etkili öğretimde sözlü ve maddi ödüllendirmelerin önemli olduğunu ve sözlü ödülün öğretmenin öğrenciyi güdüleyen bir strateji olduğunu söylemiştir. Beden eğitimi öğretmenin, ders ortamında ve ders dışında öğrenciye karşı olumlu davranış göstermesi, öğrencinin öğretmenini ve beraberinde beden eğitimi dersini sevmesini sağlayabilir. Öğrencilerin cinsiyet dağılımı ile beden eğitimi öğretmenlerinden sözlü ödül beklenti düzeyleri incelendiğinde, erkek öğrencilerin %47.7'si evet, %35.6'sı hayır cevabını verirken, kız öğrencilerde bu durum %32.8'le evet, %52.6 ile hayır şeklinde olmuştur. Grupların sonuçları incelendiğinde her iki grubunda olumlu yanıtları düşüktür. Kız öğrencilerin sonuçlarının, erkek öğrencilerden daha düşük olmaları ise beden eğitimi öğretmenlerinin kız öğrencilerle yeterince iletişim kuramadığına işaret olabilir. Luke ve Cope (1994) sözlü ve maddi ödüllendirmelerin, eğitimde ve sportif performansta önemli olduğunu vurgulamışlar ve buna paralel sonuçlar elde etmişlerdir. Yine bu durum beden eğitimi öğretmenlerinin, büyük bir çoğunluğunun erkek olması, kız öğrencilerle diyalog kurmada ve onları anlamakta güçlük çekebilecekleri yönünde düşünülebilir. Oysa sporda sözlü ve maddi ödülün hem kız hem de erkek öğrencilerin beden eğitimi dersine ilgisini ve sportif becerilerin öğrenilmesinde öğrencinin gayretlenmesi, beraberinde özgüveni için

önemlidir.”Hunter 1956 yılında yaptığı çalışmada liseli kızların, öğretmen etkileşiminden mutlu olduklarını ortaya koymuştur”(Demirhan 2001).

Tablo 18’de çalışmaya katılan öğrencilerin %75.8’i beden eğitimi öğretmenlerinin sözlü olumsuz bir davranışta bulunmadıklarını, %10.7’si kısmen, %13.3’ü ise öğretmenleri tarafından olumsuz davranışa maruz kaldıklarını ifade etmişlerdir. Öğrencilerin beden eğitimine ilgisini uyandıran veya uyandırmayan yönlerini saptamak amacıyla yaptığı araştırmada, olumlu ve olumsuz tutumlarla sözü edilen konuların öğretmen ve programlar olduğu belirtilmiştir (Frigley, 1985). Hünük 2003’te yaptığı çalışmada beden eğitimi dersini seven öğrencilerin, beden eğitimine ilişkin olumlu tutumlara sahip oldukları ve beden eğitimi öğretmenlerini iyi bir model olarak düşündüklerini ifade etmiştir (Hünük, 2003). Araştırma bulgularına bakılarak beden eğitimi öğretmenlerinin büyük bir çoğunluğunun. Öğrenciye karşı olumlu davranış içerisinde oldukları belirtilebilir. Yine bulgulara göre öğretmenin öğrenciye karşı düşükte olsa olumsuz davranış gösterme sebebi öğrencilerin derse olan ilgilerinin yetersizliği sonucu olabilir. Sınıf düzeyinin yüksek olmasından kaynaklanan ders içi disiplin sorunlarının da öğretmen davranışlarını etkilediği düşünülebilir.

Tablo 19 incelendiğinde öğrencilerin (n=601) %60.7’lik bir oranla sportif aktivitelere katılmayı tercih ettiklerini, %14.6’sı okul aktivitelere katılmayı tercih ettiklerini, %14.0’ü ise kültürel aktiviteleri tercih ettiklerini, %9.2’lik bir kesiminde park ve doğa aktivitelerini tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Yapılan başka bir çalışmada ise ilköğretim düzeyindeki öğrencilerin ders dışı etkinlik olarak ilk tercihlerinin % 60.8 ile sportif etkinlikler olduğu bulunmuştur (Köse,2003). Köse’nin elde ettiği sonuçla araştırmanın sonucu yüksek oranda benzerlik göstermektedir. Sportif etkinliklerin yüksek çıkması, toplumun sevdiği etkinliklerin, öğrenciler tarafından da sevildiğinin göstergesi sayılabilir. Binbaşıoğlu, ”Ders dışı etkinlikler öğrencilerin kişiliklerini geliştirerek, onların kendi kendilerini gerçekleştirmelerine, sorumluluk ve önderlik gibi iyi niteliklerini geliştirmelerine fırsat vermek ve boş zamanlarını iyi geçirmelerini sağlamalı” diye belirtmiştir (Binbaşıoğlu, 2000).” Yine başka bir araştırmacı, Sidney Smith, ders dışı etkinliklerin en önemli değerinin, çocuğun ruh sağlığını düzeltici etkiler yaptığını ortaya koymuştur. Araştırmacı, incelediği 300 kişiden 199’unun, okulda ders dışı etkinliklere hiç katılmamış olduğunu saptamıştır. Buda ders dışı etkinliklere gereken önemin verilmediği sonucunu göstermiştir. Oysaki günümüzde problemlili bireylere “iş ve meşguliyet” rehabilite edici bir yöntem olarak kullanılmaktadır. Bunla beraber ders dışı etkinliklerin, bireylerin ruh sağlığını koruyucu etkisi olduğu söylenebilir” (Binbaşıoğlu , 2000). Önemli olan insanın sportif etkinlikler yani hareketler yolu ile mutlu ve sağlıklı olmasıdır. Çünkü, bireyin hareket sevinci daima yaşama sevincidir (Grössing , 1991).

Tablo 20’de ders dışı aktivitelere yönlendirmedeki etkenler incelendiğinde çevrenin %42.4’ü ailenin %21.7’si, okulun etkisinin %13.7, beden eğitimi öğretmenlerinin %12.6’sı ve diğer öğretmenlerin ise %8.7’lik oranda etkili oldukları gözlenmektedir. Köse (2003) öğrencilerin ders dışı aktiviteleri katılımlarının nasıl gerçekleştirdiği konulu araştırmasında, ders dışı aktivitelere kendi isteğiyle katılan öğrenciler %51, ailelerin yönlendirmesiyle katılan öğrenciler %26.1, beden eğitimi öğretmeni yada diğer öğretmenlerin yönlendirmesiyle katılanların %22.7, okulun yönlendirmesiyle katılanların ise 11.7 oranında olduğunu belirtmiştir. Köse’nin ortaya koyduğu değerler ile araştırmanın bulgularının birbirine yakın olduğu söylenebilir. Özellikle iki çalışmadaki aile ve okulla ilgili değerler birbirlerine daha çok benzemektedir. Buradan çıkarılacak sonuca göre okul, beden eğitimi öğretmenleri ve diğer öğretmenler ders dışı etkinliklerin önemini kavrayıp ders dışı etkinliklere gereken önemi vermedikleri sonucuna varılabilir. Kabul edilen bir gerçek vardır ki herşeyin temeli eğitimidir. Bu temel düşünceden hareketle sadece beden eğitimi derslerinde öğrencilere istenilen davranışların kazandırılması mümkün olamadığından, eğitim programlarının, ders dışındaki etkinlikleri de kapsayacak biçimde düzenlenmesi gerekir (Pehlivan, 2004).

Çalışmaya katılan öğrencilere, beden eğitimi öğretmenlerini nasıl tanımladıkları sorusuna, objektif ve tarafsız seçeneği %50.6’lık bir orana sahiptir. Tablo 21’de öğrencilerin %27.9’u grup çalışmasına önem veren ve organizasyonlar yapan öğretmen seçeneğini işaretlemişlerdir. Kuralcı ve taviz vermeyen öğretmen modeli ise %12.1’dir. Derste öğrenciyi kendi haline bırakıp sorumluluk almaktan kaçan öğretmen modeli seçeneği ise %9.0’la araştırmada son sırada yer almaktadır. Demirhan ve ark.(2001) yaptıkları çalışmada beden eğitimi öğretmenin en önemli üç niteliğini , öğrencileri her konuda anlamaları ve demokratik davranmaları %31.24 ,mesleki bilgi ve becerilerinin yeterli olması %23.85 ve espri anlayışına sahip olması %22.8 olarak sıralamışlardır. Frigley (1985), öğrencilerin beden eğitimine ilgisini uyandıran ve uyandırmayan yönlerini saptamak amacıyla yaptığı araştırmada, olumlu ve olumsuz tutumlarla ilgili en çok sözü edilen konuların öğretmen ve programlar olduğunu belirtmiştir. Bu tutumda öğretmen modelinin az olması sevindiricidir. Çünkü, öğrencinin derste kendiyile beraber olan ve kendini anlayan, ayrıca sorumluluk alan ve sorumluluk veren, demokratik bir öğretmen modelini benimsediği söylenebilir.” Öğretmenler kendilerini örnek alınacak bir model olarak görür ve bu yönde davranışlar sergilerlerse, çocuk ve gençlerin sosyal davranışlarını ve kişiliklerini değiştirebilirler (Daly,1995).

Tablo 22’de, beden eğitimi öğretmenlerinin, öğrencileri yetenekli olduğu bir spor branşına yönlendirme durumları incelendiğinde, öğrencilerin %41’i öğretmenleri tarafından yönlendirildiklerini ortaya koymuşlardır. Yapılan bir çalışmada, öğrencilerin beden eğitimi

dersleriyle bir spor branşına yönlendirilme beklentisinin oranı %86.7'dir. Ancak, öğrencilerin %46.4'ü bu beklentilerinin hiç gerçekleşmediğini belirtmişlerdir (Sunay,1996). Açıkada ve ark. (1990)okul sporlarının amaçlarından birisi de performans sporları için alt yapı oluşturmaktır demişlerdir.

Kılbaş (1994), çalışmasında beden eğitimi öğretmenlerini spora yönlendirme oranlarını %68.22 değerinde ortanın üstünde bulmuştur. Yapılan araştırmanın sonucunun yüksek olması anket sorularındaki detaylardan kaynaklandığı söylenebilir. Çalışmalar incelendiğinde beden eğitimi öğretmenlerinin spor branşlarına yönlendirmede etkin oldukları gözlenmektedir. Ama yapılan çalışmada %21.2 kısmen ve %37.1'le de hayır cevabı vardır. Hayır cevabının yüksek olmasını, okullardaki tesis ve malzemelerin yetersizliğine ve bunun sonucunda bireyin kendini yetenekli olduğu alanda keşfetme imkanına sahip olamamasına bağlanabilir. Pehlivan ve ark.(2006), beden eğitimi ve spor derslerinde öngörülen programın, uygulamada ve çevre koşullarına göre farklılık gösterebileceğini ancak imkanlar ne olursa olsun, dersin asıl amacı olan çocuklarda ve gençlerde sportif becerinin sağlanması görevi mutlaka yerine getirilmelidir diye belirtmiştir. Konuyla ilgili olarak Messing'de (1980) lise çağı dönemindeki öğrencilerin belli bir spor branşında beceri kazanmasının oldukça önemli olduğunu belirtmiştir.

Cinsiyete göre öğrencilerin, yetenekli oldukları bir spor branşına, beden eğitimi öğretmenleri tarafından yönlendirilme oranları incelendiğinde; erkek öğrencilerin %50.4'ü, kız öğrencilerin ise %31.9'u yönlendirildiklerini belirtmişlerdir (Tablo 22). Taşmektepligil ve ark.(2006) spora yönelimde beden eğitimi dersinin etkisini (n=300) %51.3 ve sportif yeteneğin ortaya çıkma durumunu (n= 300) %65 olarak bulmuştur. Konuyla ilgili literatür incelendiğinde cinsiyet farklılığına göre spora yönelim ve katılım nedenleri belirgin bir şekilde ortaya konulamamıştır. Yalnız spora ve beden eğitimine ilişkin tutumlar araştırıldığında, cinsiyet açısından anlamlı fark bulunmuştur. Düzey yükseldikçe kız öğrencilerin tutum puanlarında düşüş gözlenirken erkek öğrencilerde bu durum yüksek bulunmuştur (Hünük , 2003).

Tablo 23'te beden eğitimi öğretmenlerinin okulda ders dışı sportif aktiviteler düzenleme oranları incelendiğinde, %65.4'lük öğrenci kesimi kendilerine yöneltilen soruya evet cevabı verirken, %12.6'lık dilim kısmen, %21.7'lik bir kesim ise hayır cevabı vermiştir. Sunay (1996) çalışmasında spor etkinliklerinin okul dışında da düzenlenmesiyle ilgili öğrenci beklentisinin oranını % 86.4 olarak bulmuştur. Ancak öğrencilerin %48.9'u bu beklentilerinin gerçekleşmediğini belirtmişlerdir. Tekin'in (2006) yapmış olduğu çalışmasında ders dışında sportif etkinlik düzenleme oranlarının bazı illere göre dağılımları incelendiğinde, yapılan

araştırmayla paralellik göstermektedir Karaman, Ordu, Uşak ve Van illerinde, ders dışı etkinlik sportif etkinlik oranları öğrencilere sorulduğunda verilen Hayır cevaplarının oranı %40 ile %52.5 arasında bulunmuştur. Eğitim çerçevesinde beden eğitimi ve spor eğitiminde hedefe ders içi uygulamalarla ulaşılması son derece zor görülmektedir (Ergen,1998). Bu nedenle okul dışı sportif etkinliklerin düzenlenmesi gerekliliği ortadadır. Ders dışı sportif etkinliklerinin yeterli olamayışının gerekçesi, ders dışı etkinliklerde karşılaşılan sorunlar olabilir. Bunun yanı sıra tesis, malzeme eksikliği ve çevresel faktörlerin ders dışı etkinlikleri olumsuz yönde etkilediği düşünülebilir.

Öğrencilerin, beden eğitimi dersinde edindikleri bilgileri, günlük hayatlarında kullanım oranlarının dağılımına bakıldığında %51.4'lük bir kesim beden eğitimi dersin öğrendikleri bilgileri kullandıklarını ileri sürmüşlerdir (Tablo 24).%31'lik bir oran kısmen, %17.6'lık bir kesim ise hayır cevabını vermişlerdir. Öğrencilerin büyük bir bölümünün olumlu görüşte olması önemlidir. Bulgulara göre, beden eğitimi dersi sırasında kazanılan fiziksel, zihinsel ve davranışsal bir çok özelliğin, öğrencilerin günlük hayatlarında da kullandıkları sonucuna varılabilir. Cinsiyete göre erkek öğrenciler, kız öğrencilere göre daha yüksek bir dağılım göstermişlerdir. Erkek öğrenciler %57.2 evet ve %31.6 kısmen cevabını vermişlerdir. Kız öğrenciler ise %45.1 evet, %30.4 kısmen demişlerdir. Olumsuz tutumlar karşılaştırıldığında kız öğrenciler %24.5, erkekler %11.1 ile yer almıştır. Erkek öğrencilerin kız öğrencilere oranla olumsuz yanıtlarının düşük seyretmesi, erkek öğrencilerin beden eğitimi dersinde öğrendikleri becerilerin, okul dışında da uygulama alanları olmasına bağlanabilir.

Yapılan çalışmada tablo 25'te ise beden eğitimi öğretmenlerinin öğrencileri ders dışı faaliyetler hakkında bilgilendirme oranlarının dağılımına bakıldığında, öğrencilerin %40.6'sı evet, %25.8'i kısmen, %33.6'sı hayır cevabı vermişlerdir. "Öğretmenler destekçi bir öğrenme ortamı oluşturarak, öğrencilere değer vererek ve onları güdüleyerek her öğrenciye yaklaşmalıdır. Bunu sağlamanın yolu, öğrencileri bir birey olarak kabul edip, gerektiğinde onlara kılavuzluk yapmalıdır" (Çinkır,2004). Yapılan başka bir çalışmada öğrencilerin %22.7'si öğretmeni önderliğinde veya öğretmenin önerisiyle ders dışı etkinliklere katıldıkları bulunmuştur (Köse, 2003).

Ankette öğrencilerin %33.5'lik diliminin beden eğitimi öğretmenin öğrencilere ders dışı faaliyetler hakkında bilgilendirmediği, sporcu öğrenci grubuna sportif etkinlikler hakkında bilgilendirdikleri düşünülebilir. Bu sebepten sporsal anlamda, spora eğilimi olmayan öğrencilere bu noktada yardım etmediği düşünülebilir. Bir diğer seçenekte beden eğitimi öğretmenlerinin ders dışı etkinliğe olumsuz yaklaşımı ve bundan dolayı öğrenciyle iletişim

kuramama gibi daha birçok gerekçe öne sürülebilir. Cinsiyet dağılımına göre beden eğitimi öğretmeninin, öğrencileri okul dışı faaliyetler hakkında bilgilendirme durumlarının karşılaştırılmasında, kız öğrencilerin %44.2, erkek öğrencilerin ise %23.6'dır (Tablo 25).

Ortaya çıkan bulgunun gerekçesi olarak etkinliklerin daha çok erkek öğrencilere yönelik olması ve beden eğitimi öğretmenlerinin, kız öğrencilere yönelik ders dışı etkinlik beklentilerini gerçekleştiremediklerini söyleyebiliriz. Bunun yanı sıra erkek egemen bir toplumda öğretmenlerin genelde erkek oluşu ve etkinliklerinde genelde erkeklere yönelik olması, kız öğrencilerin durumu farklı algılamalarına sebep olabilir.

Tablo 26'ya göre deneklerin, okullarının ders dışı etkinlik (sportif, kültürel v.b.) düzenleme oranları incelendiğinde, öğrencilerin büyük bir kısmı %64.7'si evet cevabını vermiş, %13.2'si kısmen, %21.8'i ise hayır yanıtını vermişlerdir. Oysaki ders dışı etkinlikleri, normal eğitim-öğretim etkinliklerinden ayırmak mümkün değildir. Milli eğitimin ve okulun, formal öğretim süreci içinde belirlediği amaçların tümüne ders dışı etkinliklerde hizmet etmektedir (Köse, 2003). Okulda yapılan eğitim-öğretim etkinliklerinde olduğu gibi, ders dışı etkinliklerin organizasyonunda da sadece okulu ve öğretmenleri sorumlu tutmak, çağımızdaki eğitim anlayışıyla bağdaşmamaktadır. Demirhan (2001), Köse (2003), Pehlivan (2004) araştırmacıların hepsi okul, aile ve çevre arasında işbirliği sağlanmazsa, etkinliklerin amacına zor ulaşacağını belirtmişlerdir. Edinilen bulgulara göre, okullardaki etkinliklerin yüksek algılanması, okulun ve milli eğitimin amaçlarına dayandığı için okul yönetimi tarafından faaliyetlerin düzenlendiğini ortaya koymaktadır. Olumsuz cevap veren öğrencilerin ise ders dışı etkinliklerdeki seçeneklerin çok oluşu ve okul tarafından her seçeneğin öğrenciye sunulamaması, öğrencinin yapılan etkinlikleri olumsuz algıladığı düşünülebilir.

Tablo 27'de öğrencilerin herhangi bir ders dışı etkinliğine katılma oranları incelendiğinde, %47.4'lük bir öğrenci grubu evet cevabını vermiştir, %11.7'lik bir grup kısmen, %40.6'luk bir grup ise ders dışı etkinliklerine katılmadıklarını belirtmişlerdir. Ders dışı etkinliklerine katılmama oranının yüksek oluşu bir hayli endişe vericidir. Tabii ki bunun bir çok nedeni olabilir. Okul yönetiminin, ders dışı etkinliklere gereken önemi göstermemesi, okulun ders dışı etkinlik için tesis ve araç gerecinin yetersizliği ve aynı zamanda öğrencinin ekonomik durumu ders dışı faaliyetlerine katılımı önemli bir etken olduğu düşünülebilir.

Bir çok ülke eğitimde kaliteyi artırmak için ders dışı etkinliklere katılmayı zorunlu tutmuştur. Japonya'da daha çok spor ve kültürel etkinliklerle ahlak eğitimi verilmektedir. Malezya 'da tüm düzeylerdeki eğitim- öğretimde ders dışı etkinlik zorunludur. Yine Çin'de

ahlak gelişiminin araçları olarak, beden eğitimi ve güzel sanatlar etkinlik kurslarına önem verilmiştir (Köse, 2003).

Tablo 28’de beden eğitimi öğretmenlerinin öğrencileri spor müsabakalarına izleyici olarak götürme düzeylerine bakıldığında , %28.1’lik bir oran evet cevabı verirken, %6’lık oran kısmen, %65.4’lük büyük bir dilim ise olumsuz cevap vermiştir. Ortaya çıkan tabloya göre, öğrencilerin ders dışında herhangi bir spor müsabakasına izleyici olarak katılmayanların sayısı son derece yüksek bulunmuştur. Oysa beden eğitimi öğretmeni ve okul işbirliğiyle öğrenciye izleyici olarak sunulacak imkanla, öğrencinin spora yöneliminde ve özendirilmesinde büyük rol oynayacağı düşünülebilir. Beraberinde bu tür organizasyonlarla öğrencinin fair-play kavramını benimseyebileceği söylenebilir.

Tablo 29’da ise beden eğitimi öğretmenlerinin kültürel veya eğlence amaçlı bir gezi organize etme durumları incelendiğinde edinilen bulgulara göre öğrencilerin %76.3’ü olumsuz cevap vermişlerdir. Pehlivan (2004) çalışmasında toplu spor organizasyonları, yürüyüşler, spor şenlikleri, gezilerin, çocuk ve gençlerin fiziksel, ruhsal ve toplumsal özelliklerini geliştirdiğini söylemektedir. Genel eğitimin içerisinde beden eğitimi öğretmenin de önemli olduğunun bilinmesi ve beden eğitimi öğretmenin kendini genel eğitimden soyutlamaması gerekmektedir. Yine öğrencilerin verdiği cevaplara göre %14.9’luk kısım evet, %9.3’lük kısım ise kısmen cevabıyla beden eğitimi öğretmenlerinin ders dışı, kültürel veya eğlence amaçlı organizasyon yaptıkları sonucuna ulaşılmıştır. Beden eğitimi ve spor dersinin öğrenciler tarafından çok sevildiği, beden eğitimi dersi ve beden eğitimi öğretmeninden beklentilerin çok olduğu yapılan tutum çalışmalarında ortaya konmuştur. Bu sebepten ötürü beden eğitimi öğretmenin, okuldaki sempatik durumunu göz önüne alarak, genel eğitimin içerisinde ve farklı organizasyonlarda daha aktif yer alması gerektiği söylenebilir.

Tablo 30’da ise beden eğitimi öğretmenlerinin, öğrencilerin ders dışında yapmış oldukları etkinliklerde öğrenciyi izlemeye katılma oranları %22.7 gibi düşük bir oranda seyretmektedir. Bunu, %12.3’lük kısmen cevabı takip ederken, %64.8’lik büyük bir kısım olumsuz cevap vermişlerdir. Oysaki öğrenci , öğretmene kendini sürekli olarak beğendirme çabası içerisinde. Model olarak aldıkları ve etkilendikleri insanlar olan öğretmenler tarafından öğrencilerin izlenilmesi, öğrenci yönünden olumlu bir motivasyon ortamı yarattığı söylenebilir. Aynı zamanda öğretmenlerin, öğrencilerini ders dışı etkinliklerde izlemesi ve bir şekilde öğrencinin dahil olduğu faaliyetleri ve bunun sonuçlarını denetlemesi gerekir. Çünkü, öğrencinin ders dışı etkinliklerde ki becerisi ve beceri düzeyinin gelişiminin öğretmen tarafından değerlendirilmesi, bireyin gelişimi açısından önemlidir (Özmen, 1999).

VI- SONUÇ VE ÖNERİLER

Genelde öğrenciler beden eğitimi dersini sevmektedirler. Ancak öğrencileri kız ve erkek gruplar olarak ayrı ayrı incelediğimizde kız öğrencilerin derse ve ders dışı etkinliklere katılımında erkek öğrencilere oranla daha düşük bir yüzdeye sahip oldukları belirlenmiştir. Buna gerekçe olarak cinsiyet farklılıklarından oluşan, toplumsal yargıların egemen olduğu bir anlayışa sahip ortamlarda kız öğrencilerin derse ve ders dışı aktivitelere katılım oranları düşük olmaktadır. Yine kız öğrencilerin beden eğitimi öğretmenleriyle yaşadıkları iletişim eksikliği de bu oranları etkilemektedir.

Beden eğitimi ders programlarının çeşitli olmaması, araç gereç ve tesis yetersizliğinden kaynaklanan problemler sonucunda öğrencilerin ilgi duydukları farklı spor branşlarına iştirak edememeleri klasik beden eğitimi dersi anlayışı, kız öğrencilerin beden eğitimi dersine karşı ilgilerini azaltmaktadır. Ayrıca düzenlenen etkinliklerin kız öğrencilere hitap etmemesinden dolayı öğrenciler beden eğitimi dersi yerine başka aktivitelere katılmak istediklerini belirtmişlerdir.

Beden eğitimi öğretmenlerinin öğrencileri derse motive etmekte önemli bir davranış olan sözlü ödüllendirme oranlarının da düşük olduğu sonucuna varılmıştır. Ama, bunun yanı sıra beden eğitimi öğretmenlerinin öğrencilere iyi davrandıkları belirtilmiştir.

Yapılan çalışmada sportif aktivitelere katılımın yüksek olduğu ve bu aktivitelere yönlendirmede çevrenin önemli bir rolü olduğu sonucuna ulaşılrken, beden eğitimi öğretmenlerinin ders dışı etkinliklere yönlendirmede çok etkin olmadıkları kanısına varılmıştır. Beraberinde ders dışı etkinliklere öğrencilerin katılım oranları da istenilen seviyede değildir.

Kız ve erkek öğrencilerin beden eğitimi öğretmenlerine bakış açılarının farklı olduğu anlaşılmaktadır. Kız ve erkek öğrencilerin derse motive olma ve ders ortamının eğlenceli olma durumları karşılaştırıldığında, kız öğrencilerin hem derse, hem de öğretmene olumlu yaklaştığı söylenemez. Kız öğrencilerin dersi ve aktiviteleri algılamada erkek öğrencilerden farklı oldukları gözlenmiştir.

Düşük gelir seviyesindeki öğrencilerin beden eğitimi dersini ve sınıf ortamını daha olumlu algılamaları, sınıf düzeyi yükseldikçe öğrencilerin, beden eğitimi öğretmenleriyle problem yaşama durumunun arttığı anlaşılmaktadır.

ÖNERİLER

- Beden eğitimi ders programları öğrencilerin daha çok eğlenebilecekleri şekilde düzenlenmelidir.
- Beden eğitimi öğretmenleri kız ve erkek öğrencilerin beklentileri doğrultusunda ders ve ders dışı etkinlik düzenlemelidir.
- Öğrencinin çok yönlü gelişimi için, okul ve aile eşgüdümlü hareket etmelidir.
- Okullarda beden eğitimi dersi ve ders dışı etkinlikler için araç-gereç ve tesis imkanının sunulması gerekir.
- Ders dışı etkinlikler düzenlenirken çeşitlilik arz etmesi, kız öğrencilerinde ders dışı aktivitelere katılımının sağlanması gerekir.
- Ders dışı etkinliklerde beden eğitimi öğretmenleri daha aktif olmalıdırlar.
- Genel eğitimin içerisinde, beden eğitimi dersinin, okul sporunun ve ders dışı etkinliklerin önemli olduğu ve bununla ilgili yapılacak çalışmalarda beden eğitimi öğretmenlerinin hizmet içi eğitim kurslarına tabi tutulması gerekmektedir.
- Her öğrencinin ilgi duyduğu spor branşına veya bir etkinliğe katılımı sağlanmalıdır.

VII- KAYNAKLAR

- Abadan, N.(1961).Üniversite Öğrencilerinin Serbest Zaman Faaliyetleri. Ankara Yüksek Öğrenim Gençliği Üzerine Bir Araştırma.Ajans Türk Matbaası, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları No:135-117 ,Ankara,1.
- Açıkada,C.,Ergen,E.(1990).Spor ve Bilim,Tez Matbaacılık,Ankara,8.
- Ağaoğlu,Y.S.(2002).Türkiye’deki, Üniversitelerin Rekreasyon Programlarının Geliştirilmesi; Doktora Tezi,Samsun,12-13-16.
- Albayrak ,A.(2004).İlköğretimde Ders Dışı Etkinlikler ve Bunlarla İlgili Öğrenci Davranışları Hakkında Velilerin Görüşleri,Kastamonu Eğitim Dergisi, Cilt:12, No:1, 13-18
- Başoğlu,B.(1995).Ankara İli Devlet Liselerinde Görev Yapan Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Mesleki Sorunları Üzerine Bir Araştırma.Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Ankara .5.
- Bayless, Kathryn, G., Mull, Richard, F ., Ross.,Craig, M.(1983).Recreational Sports Programming., The Athletic Institute, USA, 22.
- Berktekin T.C. (1969). Egitimin Amaçları Çocuklarımız ve Biz, is Bankası Kültür Yayınları, Ankara.
- Binbaşoğlu,C.(2000).Okulda Ders Dışı Etkinlikler,Milli Eğitim Basımevi,İstanbul,11-12
- Bilgen ,Ü.(1996). Amerika Birleşik Devletlerinde Eğitim Hakkında Araştırma, Yeni Türkiye Dergisi, Eğitim Özel Sayısı, Yıl:2,no:7 Ocak –Şubat.
- Bucher,C.A. (1972). Foundations of Physical Education ,the C.U., Mosby Company,Saint Louis,17.

- Bucher,C.A.(1987).Foundations of Physical Education and Sport .Mosby Collage Publishing.USA
- Çınkır,Ş.(2004).Okulda etkili öğretmen-öğrenci ilişkisinin yönetimi,Milli Eğitim Dergisi,sayı;161,yıl;2004,154
- Daver,P.W, and Pangraz R.P.(1975).:Dynamic Physical Edocation for Elemantary School Children, 4 th Edition, Washington, Arizona, USA. Sayfa;2
- Davis, Bob., Ros, Bull., Roscoe, Jan., Roscoe, Dennis. (2000).Physical Education And Study Of Sport. Fourth Edition., Mosby. Harcourt Publishers Limited , Spain,440-441
- Daly, J.(1995) Recreition And Sport Planning And Design.A Guidelines Manual.Australian Sport Commission, 4
- Demiray, U.(1987). Açıköğretim Fakültesi Öğrencilerinin Boş Zamanlarını Değerlendirme Eğilimleri. T.C.Anadolu Üniversitesi Yayınları No:252, Açıköğretim Fakültesi Yayınları, N:121, Eskişehir, 1
- Demirhan , G.,Altay, F.(2001). Lise Birinci Sınıf Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutum Ölçeği 2, Spor Bilimleri Dergisi, Cilt 12, Sayı 2, Ankara,12.
- Demirhan , G .(2003) Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Beden Eğitimi ve Spora İlişkin felsefi görüşleri. Spor Bilimleri Dergisi Hacettepe Üniversitesi Ankara, Cilt:14.Sayı:2, 43-44
- Ergen, E.(1998).Çocuk ve Spor Eğitimi. 5. Spor Bilimleri Kongresi, 5-7 Kasım, Ankara,61.
- Erkan , N.(1979).ODTÜ Haber Bülteni Yayını, 14 Mayıs, Ankara.
- Figley, Grace ,E.(1985).Determinants of attitudes toward physical education. Journal of Teaching Physical Education, 229.

Gözaydın,G. (2006) 13-14 Yaş okul çağı ergenlik döneminde uygulanan dans yüzme ve tenis etkinliklerinin çocuğun sosyal gelişimine etkisi. 9.Uluslararası spor bilimler kongresi Muğla-2006, Nobel yayın dağıtım, 55.

Gündüz,N.(1991).Orta Öğretim Kurumlarındaki Ders Dışı Sportif Etkinliklerin Öğretim Programları ve İşlevselliği Açısından Değerlendirilmesi,1. Eğitim Kurumlarında Beden Eğitimi ve Spor Sempozyumu , Milli Eğitim Basımevi , Ankara :1992 , 230.

Günişik, E.(1973). İlkokullarda Beden Eğitimi. Gençlik ve Spor Bakanlığı Eğitim Genel Müdürlüğü Yayınları 3-25.

Grössing,S. (1991). Beden-spor-hareket.1.Eğitim Kurumlarında Beden Eğitimi ve Spor Sempozyumu. (19-21 Aralık ,İzmir).Bildiri Kitabı.Ankara:Milli Eğitim Bakanlığı Okul İçi Beden Eğitimi Spor ve İzcilik Dairesi Başkanlığı, 47-54.

Hünük,D.,Demirhan,G.(2003),İlköğretim sekizinci sınıf,lise birinci sınıf ve üniversite öğrencilerinin beden eğitimi ve spora ilişkin tutumlarının karşılaştırılması.spor bilimleri dergisi, Hacettepe üniversitesi Ankara, cilt 14, sayı 4, 178-182.

İnal,A.N. (2003). Beden Eğitimi ve Spor Bilimi, Nobel Yayın, Ankara , 36-37.

Kale, R., Erşen E.(2003). Beden Eğitimi ve Spor Bilimlerine Giriş, Nobel Yayın, Ankara, 7-9
Karaküçük,S.(1999). Rekreasyon, Bağırhan Yayimevi, Ankara, 94.

Kassow, A., Röthig P.(1978). Strukturen Sportwissenschaftlicher Hochschuleinrichtungen in der Bundesrepublik Deutschland” o.V.a.,Köln.

Kelly,John ,R..(1990). Leisure.Prentice-Hall,Englewood Cliffs,New Jersey, 07632, 6-14.

Kılbaş,Ş.(1994).Gençlik ve Boş Zamanı Değerlendirme, Çukurova Üniversitesi Basımevi,Adana, 43-44.

- Kılbaş,Ş.(2001)Varoluşçu Eğitim Felsefesi Açısından Eğitsel Etkinlikler .Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi.Cilt 2.Sayı 19.Adana
- Koca,C.,Güven,B. (2004).İlköğretim 8.sınıf Kız ve Erkek öğrencilerin beden eğitimi ders ortamındaki beden yaşantıları spor bilimleri dergisi. Hacettepe, Ankara, cilt:14, sayı 4,171.
- Köse, E.(2003).İlköğretim düzeyinde ders dışı etkiliklerin akademik başarıya ve okul kültürünü algılamaya etkisi, Doktora tezi, 25.
- Kraus,G, Richard.(1971).Recreation and leisure in Modern Society. Meredith Corporation, New York.
- Kraus ,G. ,Richard. (1977). Recreation Today.Program Planning and Leadership.Second Edition, 8.
- Kraus G.Richard.,Curtis Joseph E.(1982). Creative Management in Recreation And Parks, 158-4.
- Luke, M.D. ve Cope,D.L.(1994).Student attitudes toward teacher behavior and program physical education.Teh Physical Educator. 57.
- Messing, M.(1980).Der gute und der schlechte Lehrer aus Schülersicht” Bartel&Wernitz Verlag, Berlin.
- Özmen , Ö.(1999). Çağdaş Sporda Eğitim Üçgeni ,Bağırhan Yayımevi .Ankara,7.
- Özbydar,S.(1983).İnsan Davranışının Sınırları ve Spor Psikolojisi, Altın Kitaplar Yayımevi, İstanbul .
- Pehlivan,Z.(2004).Fair-Play Kavramının Geliştirilmesinde Okul Sporunun Yeri.Spormetre,Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi,Ankara Üniversitesi Basıevi,Ankara, 52.

Pehlivan, Z.,Öksüzöğlü ,P.(2006) .İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin beden eğitimi dersinden beklentileri , 9. Uluslararası spor bilimleri kongresi ,Bildiri kitabı , Nobel Yayın ve Dağıtım ,Muğla ,639.

Satina,B.,Huilgren,F.(2001).The Absent bodyof girls made visible.Embodiment as teh focus in edocation.Studies in philosohy and Education.521.

Sunay, Y., Sunay,H.(1996). Lise Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersinden Beklentileri ve Beklentilerin Gerçekleşme Düzeyi.Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu .Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi .Cilt:1 .Sayı:4. 36-39-48-38.

Stoke,H.W.,Lowbeer,H.,Capelle,J.(1967).Okul Programları Reformu ve Eğitimin Geliştirilmesi ,OECD Raporu , MEB Yayın , Ankara .

Taşmektepligil, Y. , Yılmaz,Ç. ,İmamoğlu,O. ,Ağaoğlu,Y.S.(2006).İlköğretim okullarında beden eğitimi ders hedeflerinin gerçekleşme düzeyi ve bu konudaki yeni yaklaşımların değerlendirilmesi. 9. Uluslar arası spor bilimleri kongresi, Bildiri kitabı, Nobel Yayın ve Dağıtım, Muğla ,595.

Tekin,M.(2006). Bazı İlköğretim Okullarında Beden Eğitimi Dersinin Uygulama Düzeyi. 9. Uluslar arası spor bilimleri kongresi ,Bildiri kitabı , Nobel Yayın ve Dağıtım ,Muğla .

Tezcan , M.(1993). Boş Zamanlar Sosyolojisi Ankara Üniversitesi Basımevi .10 -115 -67.

Uluslararası spor bilimler kongresi.(2006),Nobel yayın dağıtım.Muğla.657.

Updyke,F.W , Johnson , B.P.(1970) .Principles Of Modern Physical Education ,Health and Recreation.Holt,Rinehard and Winston ,Inc. 40.

Varış, F.(1994).Eğitim Bilimine giriş.Atlas Kitapevi, Konya , 8.

Yılmaz, A.(2005).Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Ders Zaman Yönetimi Davranışları ve Kullandıkları Öğretim Yöntemleri, Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, cilt:10, sayı:2.Ankara, 8.

Yüksek Öğretim Kurulu. (YÖK) .(1983). Beden Eğitimi Derslerinin Zorunlu Ders Olarak Programlanması ve İcrası Hakkında İlkeler .Komisyon Raporu, Ankara.

VIII-EKLER

Bu araştırmanın amacı, öğrencilerin beden eğitimi dersine ve ders dışı etkinliklere yönelik tutumlarında beden eğitimi öğretmeninin rolünü incelemektir. Birinci bölüm kişisel bilgilere ve öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik tutumlarına, ikinci bölüm ise öğrencilerin ders dışı etkinliklere yönelik tutumlarına ayrılmıştır. Size uygun olan seçeneği X işareti koyarak belirtiniz.

Anket formuna vereceğiniz cevaplar gizli tutulacaktır. Araştırma, verecek olduğunuz doğru bilgiler sayesinde sağlıklı sonuçlara ulaşacaktır. Göstermiş olduğunuz ilgiden dolayı teşekkür ederim.

Aycen AYBEK

ANKET FORMU

Okulunuz:

Cinsiyetiniz Erkek Bayan

Yaşınız:.....

Sınıfınız: Lise 1 Lise 2 Lise 3

Babanızın eğitim durumu: Okur yazar değil İlkokul mezunu

Ortaokul mezunu Lise mezunu Üniversite mezunu

Annenizin eğitim durumu: Okur yazar değil İlkokul mezunu

Ortaokul mezunu Lise mezunu Üniversite mezunu

Ailenizin gelir durumu: 0-250 YTL 251-500 YTL 501-700 YTL

701-1000 YTL 1001 YTL ve Üzeri

Kardeş sayımız:

Kardeşim yok 1 2 3 4 ve üzeri

1-Beden eğitimi öğretmeninizin size arkadaşça davrandığını düşünüyor musunuz?

Evet Kısmen Hayır

2-Beden eğitimi dersi sırasında sınıf arkadaşlarınızın kötü veya olumsuz davranışlar sergilediğini düşünüyor musunuz?

Evet Kısmen Hayır

3-Beden eğitimi dersinde anlamadığınız yada merak ettiğiniz bir konu hakkında öğretmeninize soru sorabiliyor musunuz?

Evet Kısmen Hayır

4-Beden eğitimi dersinde arkadaşınızın hatasını düzelttiniz mi yada sizin hatanızı arkadaşınız düzeltti mi?

Evet Kısmen Hayır

5-Beden eğitimi dersini her yıl almak ister misiniz?

Evet Kısmen Hayır

6-Beden eğitimi dersi yerine başka bir aktiviteye katılmak ister misiniz?

Evet Kısmen Hayır

7-İmkancınız olsa , beden eğitimi dersi yerine başka bir ders almak ister misiniz?

Evet Kısmen Hayır

8-Beden eğitimi dersine karşı motive olabiliyor musunuz?

Evet Kısmen Hayır

9-Beden eğitimi dersinden sonra kendinizi rahatlamış hissediyor musunuz?

Evet Kısmen Hayır

10-Beden eğitimi dersinin sosyal gelişiminize katkısı olduğunu düşünüyor musunuz?

- Evet   Kısmen   Hayır

11-Beden eğitimi dersinin size düzgün bir duruş alışkanlığı kazandırdığını düşünüyor musunuz?

- Evet   Kısmen   Hayır

12-Beden eğitimi dersi sırasında kendinizi iyi hissediyor musunuz?

- Her Zaman   Zaman Zaman   Hiçbir Zaman

13-Beden eğitimi dersinde sınıf ortamı eğlenceli mi?

- Evet   Kısmen   Hayır

14-Beden eğitimi öğretmeniniz sizi hiç tebrik etti mi?

- Her Zaman   Zaman Zaman   Hiçbir Zaman

15-Beden eğitimi öğretmeniniz sizi incitecek bir davranış yada sözlü ifade de bulundu mu?

- Her Zaman   Zaman Zaman   Hiçbir Zaman

Ders Dışı Aktivitelere Yönlendirmede Beden Eğitimi Öğretmeninin Rolü İle İlgili

Sorular;

1- Aşağıdaki faaliyetlerden en çok hangisine katılıyorsunuz?

- Park ve doğa aktiviteleri
- Okul aktivitesi
- Kültürel aktiviteler
- Sportif aktiviteler

2-Sizi ders dışı aktivitelere en çok yönlendiren aşağıdaki seçeneklerden hangileridir?

- Okul
- Aile
- Beden Eğitimi Öğretmeni
- Diğer Öğretmenler
- Çevre

3-Okulunuzdaki beden eğitimi öğretmeninizi nasıl tanımlarsınız?

- Kuralcı , taviz vermeyen ,dersi kendi hazırlayıp kendi sunar.
- Derste öğrencilerin katılımına önem verir objektif ve tarafsız davranır.
- Derste öğrencileri kendi haline bırakıp sorumluluk alıp vermektan kaçınır.
- Grup çalışmasına önem verir , organizasyonlar yapar , öğrencilerin düşüncesine de önem verir.

4-Beden eğitimi öğretmeninizin, sizi yetenekli olduğunuz bir branşa (futbol,basketbol vb..) yönlendirdiğini düşünüyor musunuz?

- Evet
- Kısmen
- Hayır

5- Beden eğitimi öğretmeniniz, okulda ders dışında sportif aktiviteler (spor müsabakaları, turnuvalar,yarışmalar vb..) organize etti mi?

Evet   Kısmen   Hayır

6-Beden eğitimi dersinde öğrenilen bilgilerin, size günlük yaşantınızda yardımcı olduğunu düşünüyor musunuz?

Evet   Kısmen   Hayır

7-Beden eğitimi öğretmeniniz, sizi okul dışı faaliyetler hakkında bilgilendirdi mi?

Her Zaman   Zaman Zaman   Hiçbir Zaman

8-Okulunuz, öğrencilere herhangi bir ders dışı etkinlik (sportif , kültürel vb..) düzenledi mi?

Evet   Kısmen   Hayır

9- Okulunuzun herhangi bir ders dışı etkinliğine katıldınız mı?

Evet   Kısmen   Hayır

10-Beden eğitimi öğretmeniniz sizi bir spor müsabakasına izleyici olarak götürdü mü?

Evet   Kısmen   Hayır

11-Beden eğitimi öğretmeniniz kültürel veya eğlence amaçlı bir gezi düzenledi mi?

Evet   Kısmen   Hayır

12.-Beden eğitimi öğretmeniniz sizin ders dışında yapmış olduğunuz bir etkinlikte sizi izlemeye geldi mi?

Her Zaman   Zaman Zaman   Hiçbir Zaman

IX- ÖZGEÇMİŞ

Araştırmacı 04.09.1981 yılında Tokat ilinde doğmuştur. İlk öğretimini Namık Kemal İlkokulunda, orta öğretimini ise Tokat Anadolu Lisesinde tamamlamıştır. 2000 yılında GaziosmanPaşa Üniversitesi Beden Eğitimi Spor Yüksek Okulu, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği bölümünü kazanmış, ihtisas dalını voleybol seçerek, 2004 yılında eğitimini birincilikle tamamlamıştır. Aynı yıl Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalında Yüksek Lisans yapmaya hak kazanmıştır. Çeşitli dönemlerde ve değişik orta öğretim kurumlarında Halk oyunları usta öğreticiliği ve Latin dansları eğitmenliği yapmıştır.

Araştırmacı halen Özel Olgunlar İlköğretim Okulunda beden eğitimi öğretmeni olarak görevine devam etmektedir.